

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХПІ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КПІ імені І.СІКОРСЬКОГО»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені С.КУЗНЕЦЯ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ**

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

*Присвячена 90-річчю Харківського національного університету
будівництва та архітектури*

**Матеріали
Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції
15 жовтня 2020**

ХАРКІВ 2020

УДК 378.1
П 78

П 78 Проблеми та перспективи розвитку системи вищої освіти в Україні. Матеріали всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції 15 жовтня 2020 р. / - Харків:Харк. нац. ун-т будів. та архіт., 2020. – 64 с.

У збірнику за матеріалами конференції представлені оригінальні авторські бачення вирішення сучасних проблем та перспектив розвитку системи вищої освіти в Україні.

**Редакційна колегія:
Успенко В.І., Солодовнік О.О., Докуніна К.І.**

© Харківський національний університет
будівництва та архітектури, 2020

ЗМІСТ

Аванесова Н.Е., Марченко О.В. Тенденції та прогнози розвитку освітніх технологій у сучасних умовах.....	4
Афанасьєва Т.В., Горбенко Г.О. Шляхи удосконалення практичної підготовки студентів спеціальності «Харчові технології»	6
Бабко Н.М. Щодо питання професійної підготовки маркетологів у закладах вищої освіти.....	8
Белікова Т.В. Проблеми забезпечення якості вищої економічної освіти в Україні.....	10
Блага В.В., Благой В.В. Взаємозв'язок рівнів компетентності педагогів вищої школи та майбутніх фахівців з вищою економічною освітою.....	12
Вінниченко О.В. Стан і перспективи інтеграції вищої освіти України в європейський та світовий простір	14
Временко Л.В., Кондратенко Д.В. Вертикальна інтеграція страхових компаній і кафедри фінансів і кредиту ХНУБА	16
Гранько К.Б. Основні принципи андрагогіки.....	19
Дячук А.О., Полюк А.М. Перспективи використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні природничих дисциплін в умовах дистанційної освіти.....	22
Докуніна К.І. Фінансування закладів вищої освіти в Україні.....	24
Карпенко В.В. Забезпечення якості вищої освіти в українському суспільстві.	26
Колєдіна К.О. Роль вищої економічної освіти в інноваційному розвитку України.....	28
Колодяжна Т.В. Особливості розвитку системи вищої освіти в Україні.....	30
Ніколаєнко-Ломакіна А.М., Золотухіна О.О. Освітологічний аналіз реформування вищої освіти	33
Петриківа О.С. Сучасні підходи до економічної освіти майбутнього.....	35
Попова Л.М., Крайник О.В. Проблеми та перспективи розвитку системи вищої освіти в Україні	37
Сокол С.В. Сутність дистанційного навчання.....	39
Солодовнік О.О. Застосування Таксономії Блума при формуванні у здобувачів вищої освіти критичного мислення.....	41
Солодовнік О.О., Аксьонова І.В. Методи та інструменти дистанційного оцінювання результатів навчання.....	43
Тесліцька Г.І. Формування правописної компетентності студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни «Методика уроків розвитку зв'язного мовлення»	46
Тохтамиш Т.О., Лісняк А.А. Дистанційна освіта і цифрове суспільство в умовах карантину.....	48
Шептуха О.М. Розвиток онлайн-освіти в умовах пандемії COVID-19.....	51
Ягольницький О.А., Громакова В.В. Нові вимоги до акредитації освітніх програм.....	54
Янченко Н.В. Організація інклюзивного навчання у закладах вищої освіти	56

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОГНОЗИ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аванесова Н.Е., Марченко О.В.

На сучасному етапі розвитку України все більшої актуальності набувають питання щодо формування засад інформаційного суспільства, нарощування його інтелектуального потенціалу та створення сучасного українського інтелектуального середовища. Для вирішення цього питання суттєву роль повинна відігравати освіта, яка впливає як на духовні та моральні пріоритети особистості, так й на ментальний і культурний простір соціуму, а також формує інтелектуальну еліту суспільства. Треба також відзначити зворотній зв'язок, який характеризується тим, що освіта підпадає під впливи процесів, що відбуваються в суспільстві, тобто саме вони формують її специфічні особливості, методи її надання та спрямованість на конкретну людину.

Актуальним завданням у сучасній вищій освіті є виявлення викликів та подолання проблем, які постійно надходять від сучасного мінливого політичного, економічного та соціального середовища. Тому доцільно дослідити проблеми і виклики, які перешкоджають впровадженню освітніх технологій у сферу вищої освіти (рис. 1).

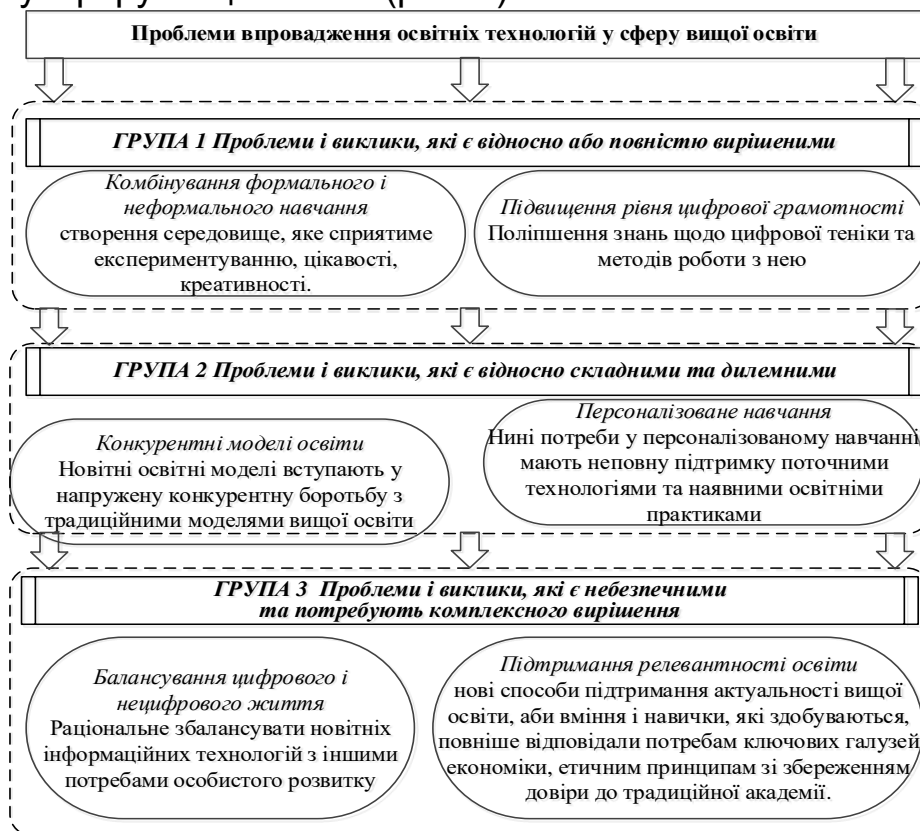

Рисунок 1 – Проблеми впровадження освітніх технологій у сферу вищої освіти

Виходячи із визначених проблем на рис. 1 та сучасних тенденцій розвитку вищої освіти нагальною необхідністю набуває прогнозування впровадження новітніх освітніх технологій у короткостроковому, середньостроковому та довгостроковому періодах.

Прогноз впровадження прогресивних освітніх технологій у вищу освіту в розрізі періодів виглядає наступним чином:

1. Короткостроковий період (до 1 року):

- освітня технологія «Принеси свій пристрій» (Bring Your Own Device). Вона передбачає впровадження та всебічне поширення практики наявності у студентів власних ноутбуків, планшетів чи інших мобільних пристроїв на навчальному (робочому) місці, що сприяє підвищенню продуктивності освітнього процесу;

- навчальна аналітика та адаптивне навчання. Мета навчальної аналітики полягає в створенні кращої педагогіки, розширенні можливості для активного навчального процесу та оцінки чинників, що впливають на успішне завершення навчання студентів. Адаптивні навчальні технології – це спеціалізоване програмне забезпечення або сервіси, які адаптуються до потреб окремих студентів у ході навчального процесу.

2. Середньостроковий період (від 1 до 3 років):

- розширена і віртуальна реальність. Технології на базі віртуальної реальності розширюють доступ студентів до інформації та дають нові можливості для навчання;

- мейкерспейси (Makerspace). Це свого роду креативні майстерні, місця для втілення ідей, проведення експериментів, вивчення, застосування на практиці та вдосконалення нових навичок, а також місця для цікавого спілкування на всілякі технологічні та наукові теми.

3. Довгостроковий період (від 3 років):

- афективні інформаційні технології. Ці технології можуть знайти застосування в системі онлайн-навчання, де комп'ютеризований репетитор буде реагувати на емоції, які виражає обличчя студента (наприклад, нудьгу чи втому) і в результаті здійснюватиме спроби заохочувати його до активнішої роботи;

- робототехніка. Застосування даної технології сприяє розвитку у студентів точності дій у кожній окремій ситуації та виробляє навички роботи із заданими складними алгоритмами та процесами.

Таким чином, сучасні тенденції розвитку освітніх технологій передбачають усестороннє використання новітніх інформаційних технологій та прогресивних надбань у інших супутніх галузях науки.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Афанасьєва Т.В., Горбенко Г.О.

Актуальність проблеми підготовки майбутніх фахівців пов'язана з інтенсивним розвитком інноваційних технологій у харчовій промисловості, що зумовлює своєчасне внесення обґрунтованих змін у їхню практичну підготовку в Україні. У зв'язку з цим сучасна вища професійна освіта має модернізуватись відповідно до компетентнісної парадигми національної освіти, в якій особлива увага звертається на практичну складову підготовки майбутніх фахівців. Це потребує своєчасного перегляду концептуальних, теоретичних і методичних засад професійної підготовки фахівців зі спеціальності «Харчові технології» у коледжах, особливо на етапі формування практичної складової їх професійної компетентності. Це пов'язано також із працевлаштуванням випускників, оскільки їх практичні здатності, конкурентоздатність на суперечливому сучасному ринку праці, особистісна, психологічна та професійна готовність до професійної діяльності в ринкових умовах функціонування підприємств є вирішальним чинником для багатьох керівників підприємств і роботодавців в процесі ухвалення рішення про працевлаштування того чи іншого випускника коледжу [1].

Найбільшими проблемами вищої освіти є надлишок теоретичних знань, велика кількість гуманітарних дисциплін в технічних вищих навчальних закладах (ВНЗ) та нестача практичних навичок. Аудиторно-лекційна форма навчання непомітно підштовхує всю систему вищої освіти до посилення теоретичної складової навчання. Викладачу легше пояснити теоретичний матеріал біля дошки, а потім вимагати від студентів повторення законспектованих визначень, правил тощо. Набагато складніше організувати практичну, індивідуальну та самостійну роботу студентів. Але, за давнім постулатом – ніхто не навчає краще та швидше, ніж практика. Таким чином, однією з актуальних задач на даний час є посилення практичної спрямованості навчального процесу, тобто необхідно готувати фахівців для роботи у різноманітних виробничих галузях ресторанного господарства [2].

До педагогічних вимог коледжу ХТЕК КНТЕУ віднесені: спрямованість навчальної діяльності студентів коледжу на формування професійної компетентності і професійної мобільності; включення студентів у реальні виробничі відносини і виробничу практику; орієнтованість навчально-виробничої діяльності на формування особистісних і громадянських якостей, розвиток індивідуального стилю професійної діяльності, а також підготовка педагогічного колективу до реалізації інноваційного підходу; забезпечення матеріальної бази коледжу і можливості поєднання навчально-пізнавальної і практичної

діяльності студентів; участь соціальних партнерів (роботодавців) в організації навчального процесу та забезпечення практик студентів.

Одним з важливих напрямків формування у студентів та викладачів ХТЕК КНТЕУ професійної компетентності і професійної мобільності є участь у міжнародних кулінарних фестивалях та конкурсах. Викладачі та студенти відділення харчових технологій та ресторанного бізнесу ХТЕК КНТЕУ беруть активну участь в міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних фестивалях кулінарної майстерності. При підготовці студентів до конкурсів викладачі працюють з сучасними інформаційно-комунікативними технологіями, спеціальною літературою, періодичними виданнями, підвищують свою професійну майстерність регулярно відвідуючи майстер-класи від шеф-кухарів WACS. Так, в 2019-2020 навчальному році, до коледжу завітали та поділись досвідом міжнародні судді WACS: Ірена та Істок Легат (Словенія), Дон Давід (Азербайджан), Драгіца Лукін (Хорватія), Андреа Базіліко та Павел Марко (Італія), Метін Джинджер (Туреччина).

В процесі участі у конкурсах студенти не тільки демонструють свою майстерність, а й переймають досвід у інших учасників конкурсу, що сприяє їхньому професійному росту. Необхідно відзначити, що участь в конкурсах, особливо міжнародного рівня, значно розширює кругозір, тому що учасники конкурсів знайомляться з новими технологіями, інгредієнтами, смаковими поєднаннями, цікавими способами оформлення страв. Відзначено, що при підготовці до наступного конкурсу студенти пропонують більше креативних ідей при розробці конкурсної страви, в результаті отримують вищі нагороди. Студенти, які беруть участь в конкурсах, виявляють більш активний творчий підхід при підготовці до лабораторних робіт, написанні курсової роботи. Після участі в кулінарних фестивалях викладачі та студенти діляться набутими знаннями, проводять майстер-класи.

В результаті комплексного науково-методичного підходу викладачів відділення харчових технологій та ресторанного бізнесу ХТЕК КНТЕУ забезпечена багатопрофільна підготовка випускників, їх готовність до професійної діяльності, а також виховує такі якості, як відповідальність за доручену справу, професійну тактовність, прагнення до професійного росту, бажання допомогти і терпіння у взаємодії з людьми, спрямованість на самовизначення і самореалізацію, здатність до проектування професійного майбутнього.

Література:

1. Практична підготовка майбутніх техніків-технологів зі спеціальності «Виробництво хліба, кондитерських, макаронних виробів і харчових концентратів»: досвід, стан і проблеми. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/download/167981/167691> (дата звернення: 22.09.2020)

2. Харченко Ю.А. Напрями удосконалення практичної підготовки фахівців. *Придніпровський науковий вестник*: 2016. № 8-1(162). С. 36–39.

ЩОДО ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАРКЕТОЛОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бабко Н.М.

Сьогодні підготовка фахівців-маркетологів у закладах вищої освіти України має свою специфіку. Вона здійснюється на базі дворівневої системи освіти - першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти відповідно до державного стандарту вищої освіти України.

Основна суть освітніх програм дворівневої підготовки фахівців полягає в формуванні необхідних культурних і професійних компетентностей.

Зокрема, випускник магістерської програми, повинен знати [6, 7]:

- економічні основи поведінки організацій, мати уявлення про різні структури ринків і бути здатним проводити аналіз конкурентного середовища галузі;
- вміти використовувати в практичній діяльності організацій інформацію, отриману в результаті маркетингових досліджень і порівняльного аналізу кращих практик в менеджменті;
- базові навички брендингу, медіапланування;
- вміти обґрунтувати маркетингову стратегію управління компанією; розуміти роль і завдання маркетингу в компанії, знати схеми взаємодії з іншими підрозділами, знати основи управління маркетинговою діяльністю.

Бути здатним:

- брати участь в розробці маркетингової стратегії організацій, планувати і здійснювати заходи, спрямовані на її реалізацію;
- вирішувати управлінські завдання, пов'язані з операціями на світових ринках в умовах глобалізації;
- аналізувати поведінку споживачів економічних благ і формування попиту;
- аналізувати показники збуту в цілому і за товарними асортиментними групами;
- розробляти товарну, цінову, збутову та комунікативну політику компанії;
- розробляти і реалізовувати маркетингові заходи, що забезпечують просування товару до споживача і включають в себе роботу по формуванню товару і його подачу споживачеві (якісні характеристики, дизайн, упаковка, маркування, сервісний супровід);
- розробляти творчу концепцію рекламного продукту, зміст рекламних повідомлень, а також їх художнє втілення;
- оцінювати художні цінності та економічну ефективність рекламного продукту та ін.

Постає питання, хто ж буде визначати конкретний зміст, професійне наповнення цих компетентностей: заклад вищої освіти, представники індустрії маркетингу або ж асоціації маркетологів чи професійні некомерційні об'єднання?

Метою вищої освіти є формування і розвиток необхідних професійних компетентностей у молодого фахівця.

Компетентність – це здатність людини справлятися з вирішенням різноманітних задач, як стандартних, так і нестандартних, як в межах, так і поза межами його компетенції (сфери відповідальності). Це внутрішні, особистісні якості фахівця в певній професійній області.

Компетенції – це зовнішні вимоги, які пред'являє організація до працівника. Володіння компетенціями, важливими для даної посади (або компанії в цілому), є неодмінною умовою успішної роботи.

Ключові компетенції - це визначення і закріплення стратегічних вимог до персоналу компанії. Вони не пов'язані з конкретним робочим місцем, а ґрунтуються на якостях особистості та проявляються в певних установках і способах поведінки, що складають психологічні функції людини.

Компетенції поділяються на наступні групи: компетенції дії; компетенції методів; персональні та соціальні компетенції. До ключових компетенцій відносяться навички, поведінку і знання, які створюють конкурентну перевагу і проводять межу між кращим і середнім виконанням роботи. Використовуючи модель компетенцій, і пояснюючи таким чином працівникам, які саме стандарти роботи від них вимагаються, організації зосереджують співробітників на найбільш важливих пріоритетах власного бізнесу.

Отже, компетенції - це здатність виконувати певні професійні функції, а компетентність - це рівень здатності та готовності кожного окремого фахівця здійснити ці функції.

Ми вважаємо, що формування професійного стандарту фахівця-маркетолога повинно здійснюватися на основі аналізу його трудової діяльності, де повинні враховуватися наступні показники [3-7]:

- складність його діяльності;
- кількість функцій, які він виконує, а також їх простота або складність;
- ступінь невизначеності трудової ситуації і непередбачуваності її розвитку.

Не менш важливим є врахування обсягу і складності використовуваних маркетологом знань та інформації, а також ступінь їх абстрактності та вміння вирішувати проблеми, приймати управлінські рішення.

Додатковими параметрами формування професійного стандарту фахівця у сфері маркетингу повинні бути:

- ступінь самостійності, широта повноважень, яка визначається рівнем структурованості (регламентації) трудової діяльності, ступенем керівництва власною діяльністю або діяльністю інших, ступенем участі в

керівництві діяльністю інших та її обсягом, ступенем участі в навчанні інших і власному навчанні (плануванні та організації такого навчання);

- ступінь відповідальності;
- складність виконуваної діяльності, включаючи елемент невизначеності. Відповідальність пов'язана з ціною можливої помилки для підрозділу, організації, галузі (соціальними, екологічними, економічними та іншими наслідками).

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Закон України «Про освіту». База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

3. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 (Редакція від 30.11.2017 р.). База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>.

4. Національна рамка кваліфікацій // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (редакція від 30.11.2017 р.). База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.

6. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07 – Управління та адміністрування, спеціальність 075 – Маркетинг. Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 05.12.2018 р. № 1343

7. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 07 – Управління та адміністрування, спеціальність 075 – Маркетинг. Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 960.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Белікова Т.В.

В усіх розвинених країнах зростає увага до підвищення стандартів та якості вищої освіти, що пояснюється високими вимогами до рівня освітніх послуг, що пов'язано з подорожчанням вартості на послуги даної галузі. Сфера послуг в даний час є однією з найбільш динамічних, що є наслідком глобалізаційних процесів.

Забезпечення якості вищої економічної освіти останнім часом стало

надзвичайно актуальною дослідницькою темою, оскільки в попередні роки відбувається наближення українських стандартів до європейських. Цей процес достатньо складний, адже вітчизняна система забезпечення якості освітніх послуг була сформована за умов адміністративного управління, коли єдиним замовником та споживачем освітніх послуг була держава. Сьогодні споживачем вказаних послуг все більш стають безпосередньо студенти або роботодавці.

Методи забезпечення якості ВО все ще залишаються адміністративними, оскільки освіта залишається бюджетною сферою. Так, в 2019 році, цікавою є класифікація ЗВО за типом власності, що демонструє певні відмінності вітчизняної системи від європейської та англо-саксонської. Так, в Україні найбільшу групу складають державні заклади вищої освіти – 456 установ, приватні – 191 установа та комунальні – всього 24 установи [1].

Викликають інтерес визначені закладами вищої освіти ключові проблеми, які постають під час запровадження системи внутрішнього забезпечення якості освіти та / або її окремих елементів. Перше місце з відчутним «відривом» від інших посіла проблема «перманентні зміни в системі вищої освіти, нормативних документах тощо» – її вказали три четверти закладів; переважна більшість зазначила проблему браку методичних матеріалів щодо запровадження такої системи; близько третини закладів обрали такі проблеми, як браку фінансових ресурсів, кадрового потенціалу, відсутність чітких інструкцій з боку МОН, низька мотивація науково-педагогічного персоналу [1].

Всю систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти можна поділити на чотири рівні:

- рівень організації роботи викладача: участь викладача в розробці робочих програм і курсів, забезпечення наповнення навчальних курсів, наукова діяльність, керівництво студентами, аспірантами та докторантами, участь у спеціалізованих радах та експертних комісіях, підвищення кваліфікації;

- рівень організації роботи вузів (рівень організації адміністративної роботи) – організація роботи викладача, кафедри, факультету, керівництва, допоміжних адміністративних підрозділів;

- рівень організації роботи студентів: перевірка знань та вмінь студентів, забезпечення процедур зворотного зв'язку, самостійна навчальна, наукова та громадська робота;

- рівень організації участі роботодавців: формування вимог до наповнення практичної частини навчальних курсів, участь в оцінюванні знань та вмінь студентів [2].

Зовнішнє забезпечення якості вищої освіти є вимогою сучасності, ключовим принципом Болонської декларації та незаперечним пріоритетом для академічної спільноти і державної освітньої політики країн Європи та інших розвинених країн світу. На жаль, Україна не є лідером у сфері забезпечення якості вищої освіти, у країні спостерігаються процеси

деградації окремих закладів вищої освіти, прояви академічної недобросовісності, надання неякісної вищої освіти, брак взаємодії та довіри між стейкхолдерами. Завдання змінити ситуацію було поставлене перед Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти [1].

Реальні зміни в забезпеченні якості вищої освіти вищими навчальними закладами повинні відбутися з реалізацією Закону «Про вищу освіту», у відповідності до якого визначена система забезпечення якості вищої освіти, яка складається з: 1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); 2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти; 3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [3].

Отже, для усунення зазначених вище проблем та забезпечення якісної вищої освіти в галузі економіки потрібно діяти на обох рівнях: внутрішньому та зовнішньому. Також вкрай необхідно створити умови для розвитку вищих навчальних закладів та прозоро представляти результати їх діяльності, оприлюднювати всі зміни роботи закладів, систематично проводити моніторинг відповідності поставлених завдань і представлених результатів.

Література:

1. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2019 рік / за заг. ред. проф. Сергія Квіта. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020. 244 с.

2. Добко Т. Забезпечення якості вищої освіти: європейські кращі практики для України. URL: <http://education-ua.org/ua/analytics/305-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti-evropejski-krashchi-praktiki-dlya-ukrajini> (дата звернення: 30.09.2020).

3. Клімова Г.П. Забезпечення якості вищої освіти як пріоритетна детермінанта становлення інноваційного суспільства в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2017. № 2 (33). С. 65–73.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РІВНІВ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ТА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ЕКОНОМІЧНОЮ ОСВІТОЮ

Блага В.В., Благой В.В.

Якісна освіта не може бути кінцевою, в цьому питанні потрібне довічне збагачення творчого і професійно значущого потенціалу особистості. Все починається з рівня компетентності педагогів вищої

школи, їх бажання і здібностей до розвитку, якому приділяється особлива увага. У системі освіти виникла серйозна проблема - їй не вистачає інтелекту. Мова йде про людський та штучний інтелект [1]. Навіть кращої освіти вистачить на п'ять, максимум на десять років, незалежно від того, що це за освіта, тому що світ швидко змінюється, а слідом за ним – обов'язкові потреби у певних підходах до навчання. Якщо адаптації не відбудеться найближчим часом, існує ризик того, що спеціальні навички, знання та компетенції українських випускників просто втратять свою актуальність. Життя постійно змінюється, через п'ять-десять років треба здобувати додаткову освіту, тому концепція постійної освіти має беззаперечну актуальність.

Підвищення кваліфікації педагогів вищої школи є відповіддю на виклики, які кидає нам світ, де зміни відбуваються постійно. Необхідність розширення освіти, професійної підготовки або перепідготовки виникає кожен раз, коли людина стикається з нововведеннями, що з'являються в її професійному та особистому житті. Безперервна освіта стосується усіх сфер життя, є індивідуалізованою за часом, темпам спрямованості та надає кожному право і можливість реалізації індивідуальної освітньої траєкторії для подальшого професійного, кар'єрного і особистісного зростання, власної програми поповнення знань, вироблення вмінь, закріплення навичок і придбання сучасних професійних якостей впродовж всього життя фахівця з вищою економічною освітою.

Ефективність економічної освіти завжди залежала від рівня підготовки викладача. Викладач і сьогодні залишається основною ланкою процесу навчання. В умовах сьогодення інтеграція інформаційних технологій і освіти сприяють формуванню його нової ролі. Викладач в високотехнологічному середовищі не тільки є джерелом інформації і академічних фактів, його основна роль полягає у допомозі студентам зрозуміти сам процес навчання. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в цьому контексті може будуватися наступним чином: взаємодія всіх зацікавлених освітніх установ в якісній підготовці педагогічних кадрів та різноманіття програм, спрямованих на забезпечення їх інноваційного розвитку.

Компетентнісний підхід в контексті сучасної професійної підготовки педагога - це ширше, ніж просто знання, вміння або навички, навіть більше їх суми. Одним із способів ефективного застосування теорії в реальному житті при вирішенні виникаючих економічних проблем - це розбір навчально-конкретних ситуацій, або метод ситуаційного навчання, а також навчання на прикладі розбору конкретної ситуації - case-study. Кейс - це практична ситуація, яка містить деякі проблеми. Його зміст і можливі рішення повинні аналізуватися і обговорюватися спільно студентами та викладачем. Навчання на конкретному випадку дає майбутньому фахівцю економічного профілю мудрість, а також дозволяє передбачити майбутнє і зробити так, щоб майбутнє працювало на нього. Case-study - це сукупність

умов і зобов'язань, що описують реальну обстановку на підприємстві в період, що розглядається, та передбачає наявність управлінської проблеми, що зазвичай включає інформацію про цілі, фінансовий стан, відносини між управлінським і виробничим персоналом, умови ринку, активність конкурентів і інші впливи зовнішнього середовища.

Використання ситуаційного підходу в навчанні студентів спеціальностей 051 «Економіка» та 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» дозволяє зменшити розрив між теорією і практикою, сформувані у студентів такі вміння: оцінити ситуацію; вибрати і застосувати ключову інформацію; правильно формувати запити; визначити проблеми та можливості; прогнозувати шляхи розвитку ситуації; приймати рішення в умовах невизначеності і конструктивно реагувати на критику. Таким чином, викладач за своїми дисциплінами вирішує, які практичні заняття проводити з використанням методу; підбирає відповідний матеріал; визначає напрямок бесіди або дискусії на заняттях; ставить завдання перед студентами з питань організації роботи з кейсом; враховує можливість узагальнення, пояснення і нагадування теоретичних аспектів дисципліни.

Студенти вирішують завдання, поставлене перед ними; бачать реакцію на свої рішення, на їх оптимальність; розуміють, що необдумані рішення збільшують ступінь ризику в питаннях організації роботи підприємства.

Отже, сьогодні процес освіти складається з взаємопов'язаної ланки навчання студента та викладача, тому від рівня компетентності педагогів вищої школи цілком залежить рівень майбутніх фахівців з вищою економічною освітою. Таким чином, студенти мають можливість отримати актуальні дисципліни і практики, а викладачі – можливість регулярно підвищувати свою кваліфікацію та здобувати новий досвід. Чим вище компетентність викладача, тим більш компетентного фахівця отримає суспільство.

Література:

1. Чубатюк Ю. Українській системі освіти не вистачає інтелекту – і людського, і штучного. URL: <https://www.everest.ua/analytics/ukrayinskij-systemi-osvity-ne-vystachaye-intelektu-i-lyudskogo-i-shtuchnogo/>

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ПРОСТІР

Вінниченко О.В.

Провідні держави світу на сьогодні приділяють значну увагу системі вищої освіти.

Вища освіта виступає вирішальним фактором інноваційного поштовху та інтелектуального прориву, оскільки глобальна економіка, до

якої прагне ввійти Україна, вимагає якісно нового рівня освіти та постійного оновлення знань і навичок упродовж усього життя. Передова система освіти робить можливим прорив практично у всіх сферах життя суспільства та є важливим чинником стабільності та національної економічної безпеки держави [1].

У період 1991-2013 рр. освітня політика з розвитку вищої освіти здійснювалася у рамках парадигми «суверенної, раціонально обмеженої держави з мінімальною університетською автономією». Ліберально-екстенсивний розвиток вищої освіти в Україні у 1991-2013 рр. зрештою актуалізував потребу в невідкладній комплексній модернізації вищої освіти задля радикального підвищення її якості та конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції та глобалізації. Відповідна концепція реформи вищої освіти втілена в новому Законі України «Про вищу освіту» (набув чинності 6 вересня 2014 р.), головною метою якого є якісна трансформація вищої освіти. Реформи, введені Законом, спричинені внутрішніми потребами та зовнішніми викликами запровадження Болонських принципів. До внутрішніх причин відносяться: низька якість вищої освіти; невизнання українських дипломів за кордоном; невідповідність потребам ринку праці; централізація управління вищою освітою, яка генерує корупцію [2].

Стратегічним документом у сфері освіти є Національна доктрина розвитку освіти, у загальних положеннях якої зазначено, що освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціали суспільства, є стратегічним ресурсом покращення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [3].

За типом власності в Україні ЗВО у 2019 р. найбільшу групу склали державні заклади вищої освіти — це 456 установ (381 — без урахування відокремлених підрозділів), приватні заклади вищої освіти — 191 заклад.

Існування ж приватної освіти нарівні з державною є виправданим з огляду на те, що Україна досі не досягла гідного рівня національного достатку, який, за оцінками ЮНЕСКО, настає тільки тоді, коли питома вага осіб працездатного віку з вищою освітою перевищує 50 % [1].

Найвірогідніше, реформа економіки вищої освіти, яка почала діяти з січня 2020 року, призведе до збільшення кількості контрактників. Адже вона знімає традиційну залежність фінансування університету від кількості студентів з одночасним впровадженням індикативної собівартості навчання (вартість навчання студентів-контрактників відповідатиме рівню, за яким держава фінансує навчання студента-бюджетника) [4].

Про якість підготовки випускників ЗВО говорити досить складно, адже в Україні досі не проводився і не проводиться системний моніторинг працевлаштування. А тому неможливо сказати, який відсоток

молодих людей знайшов місце роботи взагалі та за спеціальністю зокрема [4].

В Україні серед працездатного економічно активного населення у віці 15 – 70 років повну вищу освіту мали : у 2016 р. – 33 %, у 2017 р. – 33,5 %, у 2018 р. – 34 %. Це значно краще ніж у 2005 р., відповідний показник складав 21 % [5]. Останніми роками ми маємо позитивні структурні зміни, але цього недостатньо. Нестачу висококваліфікованих фахівців повинна заповнити система вищої освіти, яка спроможна підготувати фахівців у різних галузях економіки для підвищення інтелектуального потенціалу держави.

Література:

1. Ревак І.О. Вища освіта в структурі інтелектуального потенціалу України: стан і перспективи розвитку. *Проблеми економіки*. 2014. №4. С. 133-140.

2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; [редкол: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А.М. Гуржій (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2016. 448 с.

3. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

4. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2019 рік / за заг. ред. проф. Сергія Квіта. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020. 244 с.

5. Економічна активність населення України 2018: Стат.збірник/Державна служба статистики України. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ВЕРТИКАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ І КАФЕДРИ ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ ХНУБА

Временко Л.В., Кондратенко Д.В.

Професійні знання випускників кафедри фінансів і кредиту за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування» є критично важливими для успішного виконання ними своїх обов'язків на робочому місці. Практика останніх років виробила неринковий спосіб вирішити проблему якості освіти, коли страхові компанії встановлюють з профільними кафедрами прямі зв'язки і безпосередньо беруть участь у навчальному процесі, оцінюючи при цьому якість освіти і рівень знань студентів.

Заклад вищої освіти в таких ситуаціях стає постійним партнером страхової компанії, який поставляє їй кваліфікованих працівників. Такі

відносини правомірно називати вертикальною інтеграцією вищої школи і страховиків.

Страхові компанії Харківського регіону спільно з кафедрою організують навчальну, виробничу, економічну практики та стажування студентів. Фахівці страхових компаній залучаються до викладацької діяльності, проводяться спільні відкриті лекції та наукові дослідження за замовленням страховиків. Страхова компанія отримує можливість реально впливати на навчальний процес і якість освіти випускників закладу вищої освіти.

Розвиненою формою вертикальної інтеграції є перетворення кафедри фінансів і кредиту, яка представляє особливий інтерес для стратегічного роботодавця – страхової компанії в свого роду «корпоративну школу страхового бізнесу» для галузі.

Кафедра високо цінує відносини вертикальної інтеграції з страховиками, для нас це питання професійної репутації, позиціонування на ринку освітніх послуг, гарантований попит на випускників, доступ до матеріальних ресурсів і кращих фахівців галузі. Випускники кафедри відрізняються високою професійною підготовкою і мотивацією, що підтверджується працевлаштуванням 13 випускників до страхових компаній за останні роки.

Ознаками зростаючої привабливості такої ідеї є пропозиції сприяти встановленню прямих зв'язків між закладами вищої освіти та страховими компаніями; залучати останні до прогнозування попиту на фахівців, планування підготовки студентів і працевлаштування студентів на основі «замовлень» роботодавців.

В європейських країнах існують певні механізми і способи, які сприяють регулюванню взаємодії вищої освіти та ринку праці. Так, автори звітів Європейської Комісії серед найпоширеніших механізмів регулювання вищої освіти та ринку праці в ЄС виділяють такі:

- регулярне прогнозування ринку праці;
- залучення роботодавців до управління вищою освітою;
- залучення роботодавців до оцінювання якості освіти;
- послуги консультування для студентів у ЗВО;
- заходи для покращення працевлаштування випускників (практика та стажування);
- регулярні опитування випускників ЗВО [1].

Слід зазначити, що модель вертикальної інтеграції не може розглядатися як універсальне рішення проблеми якості вищої освіти. Динамічний і багато в чому непередбачуваний розвиток сучасної економіки, зокрема, страхових послуг обмежують застосування «цільової» підготовки студентів, тому що ще недостатньо зрозуміла економічна кон'юнктура на час закінчення університету, а молоді спеціалісти не в повній мірі уявляють собі свої здібності та інтереси, які розкриваються і виявляються в процесі навчання.

Для сучасної економіки і системи вищої освіти принциповою є можливість вільного вибору випускниками місця роботи, а роботодавцями – молодих і креативних працівників, причому перші зустрічаються з другими на відкритому ринку праці. Це означає, що нам необхідно вирішувати проблеми якості освіти шляхом створення вертикальної інтеграції і прямого контролю навчального процесу майбутніми роботодавцями. Для фахівців страхової справи вертикальна інтеграція закладів вищої освіти і страховиків має об'єктивні передумови.

У створенні таких умов важлива роль належить державній політиці в сфері освіти. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні [2] передбачає встановлення рівноправного партнерства закладів вищої, фахової передвищої, професійно-технічної (професійної) освіти, роботодавців та здобувачів освіти з метою набуття останніми досвіду практичного застосування компетентностей та їх адаптація в умовах реальної професійної діяльності. III етапом Концепції є створення кластерів дуальної освіти на базі спроможних закладів освіти та зацікавлених суб'єктів господарювання (2020–2023 роки).

Основним завданням запровадження дуальної форми навчання є подолання розриву між теоретичними знаннями й практичними навичками, а також підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців.

Фахівці зазначають, що система формальної освіти в Україні відстає від вимог роботодавців. Тепер менше уваги приділяється диплому, а все більше — навичкам працівника. Освіта програє інтелектуальною складовою і відсутністю діалогу з роботодавцями, державною службою зайнятості, Міністерством економіки. Освітні заклади не враховують прогнози потреб у робочій силі та її кваліфікації при складанні освітніх програм [3]. Роботодавці вже сьогодні відчувають суттєвий дефіцит кадрів, і тут є дві головних проблеми. На ринку праці давно існує проблема невідповідності знань та умінь, отриманих випускниками закладів освіти та потребами ринку праці. Значною проблемою абсолютно для всіх випускників, незалежно від рівня їхньої теоретичної підготовки, є відірваність знань від практики, непідготовленість до роботи в бізнесі й незрозуміння того, як він працює [4].

Це є головним викликом як для системи вищої освіти, так і для роботодавців. Страхові компанії у теперішній час здійснюють найбільше інвестицій у професійне навчання працівників, бо такі витрати для них не критичні. Позитивом регіонального ринку страхових послуг є конкуренція: конкуренція капіталу, конкуренція страхових продуктів, конкуренція за персонал. Посилення конкуренції за персонал, обумовлює страховиків активно співпрацювати з профільними кафедрами, пропонувати неформальні освітні послуги, впроваджувати цифрові рішення для навчання студентів.

Щоб знайти органічне поєднання між вимогами викладачів і прагненням студентів слід об'єднати зусилля з фахівцями страхових компаній, які як майбутні роботодавці будуть мати для студентів той авторитет, що націлить їх на навчання.

Література:

1. Головка М.П., Акмен В.О., Сорокіна С.В. Сучасна парадигма вищої освіти і потреби ринку праці у фахівцях із товарознавства та експертизи в митній справі. URL: <http://elib.hduht.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3219/1/28.09.2018.pdf>

2. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Розпорядження КМУ від 19 вересня 2018 р. № 660-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text>

3. Макогон О. Большой вызов. Почему украинское образование проигрывает на рынке труда. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/01/17/655813/>

4. Колеснікова О. Нестача робочих кадрів – виклик для бізнесу. URL: <http://fru.ua/ua/media-center/blog/kolesnikova/nestacha-robochykh-kadriv-vykyk-dlia-biznesu>

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ АНДРАГОГІКИ

Гранько К.Б.

Сучасні вимоги до освітнього процесу передбачають формування компетентностей як загального, так і фахового призначення. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту»[1], компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. Головною компетенцією у швидкозмінюваному середовищі стає здатність до постійного самонавчання впродовж усього життя – адаптивно та безперервно [2].

Андрагогіка – це сучасна педагогічна наука, яка розкриває проблеми навчання, виховання і освіти дорослої людини впродовж всього життя. Андрагогіка сприяє особистісній самореалізації через накопичений досвід, знання, навички, уміння та допомагає реалізувати свої здібності.

Головні особливості навчання дорослої людини сформовані ще у 1970 році американським вченим М.Ш. Ноулсом [2]. До них відносяться:

1) в процесі навчання визначальна роль належить тому, хто навчається (а не тому, кого навчають);

2) сформована особистість визначає свої цілі в навчанні, прагне до самореалізації, самостійності та самоуправління;

3) отриманий життєвий та професійний досвід, знання, навички та вміння дорослої людини можуть використовуватись у процесі навчання як його, так і його колег;

4) доросла людина навчається для вирішення своєї життєвої проблеми та досягнення визначеної цілі через отримані знання та вміння;

5) навчальна діяльність у значній мірі визначається часовими, просторовими, побутовими, професійними та соціальними факторами, які можуть гальмувати або сприяти процесу навчання;

6) процес навчання передбачає спільну діяльність того, хто навчається і того, хто навчає на всіх етапах: діагностики, планування, реалізації, оцінки та можливості покращення цього процесу.

В андрагогічній моделі навчання провідна роль належить особі, що навчається. Ця особа є рівноправним суб'єктом процесу навчання. Викладач повинен підтримувати та заохочувати прагнення дорослої людини до самоуправління, допомагати вибудовувати процес навчання та залучати необхідну інформацію. Тобто необхідно створити сприятливі умови для вирішення проблем та визначених задач особою, що навчається.

До основних принципів андрагогіки необхідно віднести [3]:

1) принцип пріоритетності самостійного навчання. Передбачає підготовку повного комплексу необхідних методичних рекомендацій, огляд сучасної літератури, новітніх технологій та методів вирішення практичних задач в рамках дисципліни;

2) принцип сумісної діяльності особи, що навчається, з групою та викладачем в процесі навчання. Вирішення деяких задач буде більш продуктивним при роботі в малих групах. Для отримання більш повного уявлення про можливі шляхи вирішення проблеми або задачі, краще застосовувати групові обговорення та досвід учасників освітнього процесу, керівника, підлеглих, партнерів;

3) принцип використання позитивного життєвого досвіду (професійного та соціального), практичних знань, навичок та вмінь в якості підґрунтя навчання та джерела формалізації нових знань. Полягає у використанні активних методів навчання, стимулюванні творчого підходу до вирішення виробничих задач, формалізації емпіричних знань;

4) принцип коригування застарілого досвіду та особистісних якостей, які перешкоджають засвоєнню нових знань та навичок;

5) принцип індивідуального підходу до навчання на основі особистісних потреб, з урахуванням соціально-психологічних характеристик особи та обмежень у його діяльності, наявністю вільного часу, фінансових ресурсів та ін.;

6) принцип елективний навчання. Означає надання особі, яка навчається свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел,

засобів, термінів, часу, місця навчання, оцінювання результатів навчання;

7) принцип рефлексивності. Цей принцип заснований на свідомому ставленні особи, що навчається, до навчання, що є головною частиною самомотивації;

8) принцип затребуваності результатів навчання у практичній діяльності особи, що навчається. В першу чергу, у господарській та виробничій діяльності підприємства. Застосування отриманих знань, вмінь та навичок у діяльності установ та компаній;

9) принцип системності навчання. Полягає у відповідності цілей і змісту навчання його формам, методам, засобам навчання і оцінці результатів. Передбачає систематичність, тобто безперервність або регулярність, з урахуванням результатів попереднього навчання і нових потреб;

10) принцип актуалізації результатів навчання. Забезпечується попередніми принципами - системності, практичної затребуваності результатів навчання, індивідуального підходу, використання напрацьованого досвіду;

11) принцип розвитку особи, що навчається. Передбачає вдосконалення особистості, створення здібностей до самонавчання, розуміння нового в процесі практичної діяльності.

Необхідно також відмітити, що крива здатності до навчання спадає дуже повільно в діапазоні від 22 до 45 років. Для нижчого інтелекту вона спадає не швидше, ніж для вищого. Тому бажано розділяти осіб на групи за віковими категоріями: до 25 років, від 25 до 45 років, та від 45 років. Окремо доцільно розподіляти групи за виробничими задачами та потребами для створення найкращих умов розвитку професійних якостей особи, що навчається.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року №1556-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n6> (дата звернення: 25.09.2020).

2. Ноулз М.Ш. Современная практика образования взрослых. Андрагогика против педагогики. М., 1980. 248 с.

3. Вылегжанина О.Е., Бавтрушева М.В. Сравнительный анализ педагогической и андрагогической моделей обучения. *Журнал Гродненского государственного медицинского университета*. 2009. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sravnitelnyy-analiz-pedagogicheskoy-i-andragogicheskoy-modeley-obucheniya/viewer> (дата обращения: 25.09.2020).

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Дячук А.О., Полюк А.М.

Відповідно до Женевської Декларації принципів, яка проходила у 2003 році глобальною задачею усього століття є побудова інформаційного суспільства. Зважаючи на проголошений напрямок розвитку країн, одним із сучасних пріоритетів України є побудова «орієнтованого на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожний може створювати інформацію і знання, мати до них доступ, користуватися й обмінюватися ними, даючи змогу окремим особам, громадам і народам повною мірою реалізувати свій потенціал...» [1].

Умови, що склалися з наданням освітніх послуг у цілому світі, сприяють переорієнтації підходів в сторону всебічного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям впроваджуються: інтерактивність, інтенсифікація процесу навчання, зворотний зв'язок. Вони надають помітні переваги, що обумовлюють необхідність їх застосування у різних галузях людської діяльності, насамперед у тих, які пов'язані з освітою та професійною підготовкою. Сьогодні багато науковців предметом своїх досліджень обирають використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Цій темі в Україні присвячені дослідження таких науковців, як В.Ю. Биков, Я.В. Булахова, О.М. Бондаренко, В.Ф. Заболотний, Г.О. Козлакова, О.А. Міщенко, О.П. Пінчук, О.В. Шестопап та інші.

Інформатизація освітнього процесу в навчальних закладах різних рівнів відкриває доступ до світових інформаційних ресурсів; зменшує залежність викладання і навчання від місцезнаходження учасників процесу; прискорює глобалізацію; сприяє удосконаленню форм і змісту навчального процесу, підвищенню ефективності засвоєння навчального матеріалу та індивідуалізації навчання, інтеграції навчальної, дослідницької та виробничої діяльності; значно збільшує обсяг ресурсів, якими студенти можуть користуватися за межами класної кімнати; сприяє підвищенню мотивації до навчання та розвитку креативного мислення [2].

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій сприяє поглибленню знань, різносторонньому і ґрунтовному вивченні відповідної предметної галузі, формуванню знань, необхідних для обґрунтованого пояснення причинно-наслідкових зв'язків досліджуваних процесів і явищ, пізнання законів реальної дійсності. Фундаментальні знання мають важливе значення для прикладних досліджень, а потреби повсякденної практичної діяльності людей викликають і стимулюють

відповідну пізнавальну діяльність, спрямовану на розкриття законів фундаментального характеру, що в свою чергу є одним із аспектів гуманітаризації освіти.

Інтерактивність і мультимедійна наочність сприяють кращому представленню, і, відповідно, кращому засвоєнню інформації [3].

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій під час самостійної роботи студентів значно полегшує процес отримання необхідної інформації, оскільки існує величезна кількість літератури, зокрема наукової та навчальної, що подана в електронному вигляді.

Використання інформаційних-комунікаційних технологій під час дистанційної освіти здобувачів освіти дозволяє:

- збільшити інтенсивність передачі інформації;
- значно розширює ілюстративний, відео та медіа контент;
- сформувати навчальну мотивацію (за допомогою проходження інтерактивних ситуативних задач, квестів);
- диференціювати та індивідуалізувати навчальний процес.

Нині найбільшого розвитку одержали технології мобільного супутникового зв'язку, інших видів зв'язку та телекомунікацій, розвитку Інтернет, можливості його використання в різноманітних галузях розвитку суспільства. Все ширше й активніше розробляються та впроваджуються в повсякденну практику сучасні інформаційні технології, в першу чергу – мобільні, які використовуються з метою одержання знань за допомогою наступних пристроїв:

- мобільних телефонів;
- портативних карманних персональних комп'ютерів;
- ноутбуків, нетбуків;
- диктофонів.

Досвід свідчить, що мобільне навчання (m – learning) використовується для дистанційного навчання школярів, студентів, підтримки та отримання довідникового матеріалу [4].

Крім того, широкого використання у вивченні природничих дисциплін дистанційно набули мультимедійні курси, в яких використовуються різноманітні електронні посібники, курси, демонстраційні матеріали, лабораторні практикуми, тести, тренажери та ін. [5].

В свою чергу використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє здобувачам освіти висвітлити досягнення та результати навчання за допомогою презентаційних роликів, відео сюжетів, або потрфолію зібраних експонатів.

Підсумовуючи, потрібно зазначити, що за умов дистанційної освіти, проблеми аудиторних та класних занять, а також для підвищення інтенсифікації і інтерактивності освітнього процесу використання інформаційно-комунікаційних технологій є надзвичайно перспективним.

Література:

1. Женевська Декларація принципів. URL: <http://apitu.org.ua/wsis/dp>.

2. Тарнавська Т.В. Сутність інформаційних технологій в освіті. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108.1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_1_108_31

3. Serhii Lienkov, Larysa Komarova, Anastasiia Bernaz, Andrii Diachuk, Nataliia Lytvynenko, Igor Tolok Information Technologies for Managing of the Plants' Condition on the Example of Photosynthesis' Online Monitoring. - *International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering*. vanced Trends in Computer Science and Engine. ISSN 2278-3091.

4. «Mobile Learning Update». Learning Consortium Perspectives. 2008. pp. 3, 5–13, 17. URL: <http://masieweb.com/p7/MobileLearningUpdate.pdf>. Retrieved June 9, 2009.

5. Зимовець О.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у контексті педагогічної інноватики. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2335/1/67.pdf>.

ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Докуніна К.І.

Освіта відіграє важливу роль в розвитку суспільства. Вона є носієм наукового знання, забезпечує підготовку кадрів для досягнення суспільної безпеки та прогресу, а також надає можливість молоді та населенню в отриманні послуг, які спрямовані на розвиток їх інтелектуальних та творчих здібностей для задоволення їхніх особистих потреб. Однак протягом останніх років заклади вищої освіти України та їх керівництво, через виклики сучасності зумовлені дефіцитом коштів, необхідних для їх фінансування, опинились «сам на сам» з цією проблемою. Вирішити цю проблему самостійно «вишам» України майже неможливо. Не найкращім чином на цю ситуацію впливає й кількість студентів, яка з 2000 р. і до сьогодні зменшилась майже вдвічі. Отже, питання адаптації існуючої системи фінансування закладів вищої освіти до реалій сучасності є актуальним завданням даного дослідження.

Головним джерелом фінансування витрат на освіту в цілому й на вищу освіту зокрема є кошти державного та місцевих бюджетів. Відповідно до ст. 71 Закону України «Про вищу освіту» [1], фінансування державних вищих навчальних закладів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг із підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, із дотриманням принципів цільового та ефективного використання коштів,

публічності та прозорості у прийнятті рішень. Розміри бюджетних призначень на підготовку фахівців із вищою освітою, а також на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів встановлюються у державному бюджеті України на відповідний рік [2].

В роботі [3] зазначено, що одними з найбільших проблем для української системи вищої освіти, на думку експертів з Європейської асоціації університетів EUA, авторів University Autonomy Scorecard, є «недосконалі механізми фінансування», «критично низький рівень державного фінансування вищої освіти», «незбалансовані джерела доходів для університетів» [4]. Акцент на ефективності розподілу публічних фінансів та їх використання у вищій освіті є одним з головних трендів у вищій освіті починаючи з фінансової кризи 2008 р. у світі та Європі [4].

Важливими сьогодні є не лише ідеї економії коштів у вищій освіті (economy), але насамперед ефективність (efficiency, отримання більших результатів на тому ж самому або меншому рівні ресурсів), результативність (effectiveness, покращення діяльності університетів), які слід розглядати з точки зору співвідношення ціна-якість (value for money) [5], які потрібно розглядати нерозривно особливо в контексті державної політики фінансування вищої освіти [3].

За даними [6] наприкінці 2019 р. Урядом України було схвалено рішення щодо розподілу коштів державного бюджету між закладами вищої освіти за чіткими критеріями цього розподілу. Так, з 2020 р. заклади вищої освіти будуть отримувати фінансування відповідно до показників їх діяльності за минулий період.

Серед показників, за якими відбувається розподіл коштів державного бюджету між закладами вищої освіти є наступні [7]: масштаб університету; контингент; регіональний коефіцієнт; позиції у міжнародних рейтингах; обсяг коштів на дослідження, які університет залучає від бізнесу чи з міжнародних грантів. За таким розподілом у 2020 р. такі університети як: Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського, Львівська політехніка, Харківський політехнічний інститут, Сумський державний університет, Ужгородський національний університет отримали збільшене фінансування. Варто зазначити, що з 2021 р. до вищезазначених показників додається ще один – працевлаштування випускників.

За проектом Державного бюджету на 2021 р. Загальні видатки на освіту плануються в обсязі 174 млрд грн або 3,9% очікуваного ВВП [8], що на 34 млрд грн більше ніж 2020 р. Також бюджетом-2021 [8] передбачено нову субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на заходи, спрямовані на боротьбу з пандемією COVID-19 та її наслідками під час освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти, загальний обсяг якої становитиме 1 млрд. грн.

Отже, проблема фінансування закладів вищої освіти є вкрай важливим питанням, яке потребує негайного вирішення. Сподіваємось, що несприятлива епідеміологічна ситуація не вплине на досягнення запланованих показників видатків на освіту в 2021 р. Збільшення обсягів фінансування в університетах України дозволить поступово оновити матеріально-технічну базу, а також створити умови для якісної підготовки спеціалістів, здатних розвивати економіку нашої країни.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 № 2984-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18/page>
2. Ящук Т.А. Бюджетне фінансування закладів вищої освіти в Україні. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/bnav_2018_1-1_24.pdf
3. Ченцов В.В., Дегтярьова І.О., Григораш О.В. Фінансування вищої освіти в Україні: проблеми та ідеї для реформи. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2019/10.pdf
4. The European University Association (2018). Public Funding Observatory. URL: <http://eua.be/activities-services/projects/eua-online-tools/public-funding-observatory-tool.aspx>
5. The European University Association (2018). University Efficiency Hub. URL: <http://efficiency.eua.eu/about>
6. Постанова «Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-%D0%BF#top>
7. Більше грошей – сильнішим. МОН опублікувало розподіл держфінансування університетів у 2020 році. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bilshe-groshej-silnishim-mon-opublikovalo-rozpodil-derzhfinansuvannya-universitetiv-u-2020-roci>
8. Державний бюджет-2021: що чекає освіту? URL: <https://osvita.ua/news/76734/>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Карпенко В.В.

Аудиторне навчання є основою освітньої діяльності. В сучасних умовах Міністерство освіти України з метою економії бюджетних коштів формує педагогічний процес в навчальних закладах таким чином, що час аудиторної підготовки студентів та термін вивчення навчальних дисциплін

є недостатніми для ефективного засвоєння матеріалу профільних предметів. Безпосередній взаємозв'язок роботи викладачів та осіб, що навчаються, є головним у питанні здобуття освіти, тим більше у вищому навчальному закладі. Високий рівень самостійності в підготовці студентів найчастіше негативно впливає на результати навчання. Якість освіти формує рейтинги університетів, зумовлює обсяг набутих знань молоді, відображається на подальшій виробничій діяльності фахівця. В аудиторії викладач читає лекції, наводить практичні приклади, безпосередньо спілкується з учнями. Під час аудиторного навчання викладач роз'яснює, отримана студентом інформація сприймається ефективно. Професор або доцент має можливість з висоти свого наукового, а можливо і виробничого досвіду детально подати навчальну інформацію студенту, ця інформація буде не тільки потрібною, але й цікавою та корисною. Під час вивчення бухгалтерських програм потрібне довготривале роз'яснення методології формування документів, для освоєння архітектурних конструкцій необхідна практична навчальна робота на технічних об'єктах. Освітній процес з використанням мультимедійного обладнання та інформаційного середовища високої якості потребує відповідного програмного забезпечення і є доповненням основного навчання. Інформаційна мережа Інтернет характеризується великою кількістю матеріалу, інтелектуальний потенціал значний, але дані не завжди подані в належному вигляді та є достовірними. Хороші знання здатен надати лише викладач.

На якість освіти також значним чином впливає термін вивчення навчальних дисциплін. Профільні предмети мають викладатись декілька семестрів або навіть декілька років. Довготривалий період вивчення матеріалу дає можливість детально освоїти галузь знань та сформувати всебічні знання щодо майбутньої спеціальності. Це в перспективі при працевлаштуванні випускників створить гідні передумови та сприятиме побудові фахівцем виробничих пропозицій та впровадженню інновацій.

Оплата праці викладачів вищих навчальних закладів встановлюється згідно тарифних коефіцієнтів, що застосовуються до мінімального прожиткового мінімуму. Логічним є обчислення співвідношень в заробітній платі викладачів, виходячи з показника мінзарплати, а не прожиткового мінімуму. Це повинне бути запроваджене на законодавчому рівні і для державних, і для приватних підприємств. Завдяки правовим важелям регулювання цього питання встановлюватимуться вищі зарплати науково-педагогічних працівників ВНЗ, що зумовлюватиме відповідну кваліфікацію викладачів та акцентування на важливості освітньої праці та якості навчальної діяльності. На приватних підприємствах внаслідок таких державних механізмів досягатимуться в кілька разів більші надходження до бюджету країни по податках. Згідно статистичних даних, незважаючи на макроекономічні показники – ріст курсу інвалюти, інфляцію, в Україні відбувається нарощення виробництва та збільшення продуктивності

праці, але частково за рахунок повільних темпів збільшення зарплат. Це взагалі нонсенс. Фінансове становище держави значно покращилось, що дає можливість підвищення величини винагороди за працю у всіх сферах діяльності. Більші надходження до державного бюджету розвиватимуть національне господарство та нададуть можливість більших обсягів держфінансування вищих навчальних закладів.

Законодавці повинні бути зацікавлені у розвитку вітчизняної освіти і науки, які є основою для створення безпосередньо на Україні нових техніки і всіх видів технологій, розвинення національної економіки та стабілізації країни на світовому рівні.

РОЛЬ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Коледіна К.О.

На сучасному етапі розвитку людства головним чинником зростання добробуту країн стала здатність держав до інноваційних змін. Тому, основу підвищення ефективності економіки країни, поряд із природними і трудовими ресурсами, складає науково-технічний потенціал, використання якого розкриває можливості переходу країни до інноваційної моделі розвитку. Нова економічна система повинна використовувати інформацію та знання як вирішальний фактор, а інновації повинні стати рушійною силою інноваційного розвитку та структурних змін. Для здійснення кардинальних змін в економіці, в умовах інноваційного розвитку, необхідно будувати якісно нову систему та впроваджувати цілу низку реформ, тобто повністю реструктурувати виробництво та переструктурувати галузеву направленість. Цьому сприятимуть елементи науково-технологічного прогресу, що охопив в тому числі й економічну сферу.

Інновації, пов'язані із науково-технічною революцією, стають первинним чинником змін в економіці держави. Формування інноваційної моделі в українській економіці вважається одним із найважливіших пріоритетів для нашої держави. Актуальності набуває розвиток інноваційних співробітницьких напрямків, а саме: вищої освіти, наука і виробництва. Реалізувавши ці ідеї, трансформаційні зміни торкнуться всіх сфер розвитку, і таким чином стане можливим наздогнати передові країни світу [1, с. 3].

Важливою умовою забезпечення стабільного економічного росту країни є формування висококваліфікованих фахівців, які можуть працювати в сучасному ринковому економічному середовищі. Виходячи з цього можна сказати, що вища освіта є основою сучасного інформаційного суспільства, а також рушійною силою інноваційного

розвитку країни, оскільки її якість відіграє важливу роль як для суспільства в цілому, так і для кожної людини зокрема. Доказом такої тези є включення показника вищої освіти до складу Глобального індексу інновацій (Global Innovation Index (INSEAD)), що являє собою багатовимірну оцінку національної інноваційної сфери, на яку покладається завдання визначити позицію країни за рівнем інноваційного розвитку у світовому контексті.

Так, у 2019 році Україна за Глобальним індексом інновацій [2] отримала 37,4 бали зі 100 можливих та посіла 47 місце серед 129 країн світу. Основними конкурентними перевагами нашої країни в розрізі показників були: створення знань (17 місце), нематеріальні активи (17 місце) та вища освіта (37 місце). В 2020 році Україна в загальному рейтингу інноваційності країн світу [3] покращила свій минулорічний результат на 2 сходинки, посівши 45-е місце. Загальне зростання в рейтингу інноваційного індексу відбулось за рахунок покращення показників субіндексів, у тому числі й рівня вищої освіти, за яким Україна в 2020 році здобула +5 позицій та посіла 32 місце серед країн світу. Така тенденція є позитивною, однак у сучасних умовах підвищення рівня якості освіти вимагає формування нових підходів і в самій системі освіти, а саме переведення освіти на інноваційну основу з впровадженням інноваційних технологій навчання.

В концепції інноваційного навчання студентів, яка розроблена В.О. Сластьоніним та Л.С. Подимовою, як основні функції виокремлені такі [4, с. 150]:

- усвідомлений аналіз професійної діяльності на основі мотивів і диспозицій;

- проблематизація та конфліктизація дійсності – бачення в ній колізій та невідповідностей, які безпосередньо не сприймаються;

- критичне ставлення до нормативів і стандартів;

- рефлексія та побудова системи змістів (змістотворчість);

- відкритість до середовища і професійних нововведень, зокрема;

- творчо-перетворювальне ставлення до світу, вихід за межі нормативної заданості;

- потяг до самореалізації, до втілення у професійній діяльності власних намірів і способу життя;

- суб'єктування елементів змісту в особисто-суттєвий зміст, тобто наділення особистісним змістом.

Таке навчання спонукає студентів до ініціативності, творчого підходу та активної позиції у всіх видах навчальної діяльності, передбачає не отримання, а здобування, створення, конструювання знань, умінь, компетентностей самим студентом, що значно підвищує результативність. Результати інноваційного навчання полягають у значно глибшому й більш усвідомленому розумінні студентами сутності вивченого, сформованістю умінь самостійно аналізувати та оцінювати навчальну й іншу інформацію, формулювати висновки, аргументовано

відстоювати свою точку зору, слухати інших, поважати альтернативну думку, працювати в групі, будувати конструктивні стосунки з її членами та визначати своє місце в ній. Крім того, така модель навчання дає змогу реалізувати ідею співробітництва всіх учасників освітнього процесу, вчить їх конструктивній взаємодії, сприяє забезпеченню атмосфери психологічного комфорту [5, с. 143].

Таким чином, проведене дослідження показало, що якість вищої економічної освіти відіграє важливу роль у інноваційному розвитку України, оскільки формування висококваліфікованих фахівців сприяє забезпеченню стабільного економічного росту країни та зайняття нею гідного місця на світовій арені. Вища освіта потребує подальших вдосконалень, в основі яких – інноваційне навчання, що сприяє істотному підвищенню теоретичної і практичної підготовки студентів, врахуванню їх здібностей, інтересів і нахилів, типових й індивідуальних відмінностей, досвіду взаємодії з навколишнім світом. Таке навчання забезпечує варіативність та особистісно-орієнтовану спрямованість навчально-виховного процесу, внаслідок чого знання, уміння й навички студентів перетворюються в засіб розвитку їх пізнавальних і особистісних якостей, забезпечують їх здатність бути суб'єктом інноваційної професійної діяльності.

Література:

1. Кравченко О.О. Інноваційний розвиток та структурні зміни в економіці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія. Київ. 2011. 20 с.
2. Global Innovation Index – 2019. URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4434> (дата звернення: 27.08.2020).
3. Global Innovation Index – 2020. URL: <https://bit.ly/3gShGsL> (дата звернення: 02.09.2020).
4. Сластенин В.А., Подымова Л.С. Педагогика: Инновационная деятельность. М.: Издательство Магистр, 1997. 308 с.
5. Алексєєнко Т.Ф., Аніщенко В.М., Балл Г.О. Біла книга національної освіти України / за заг. ред. акад. В.Г. Кременя. Київ: Інформаційні системи, 2010. 342 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Колодяжна Т.В.

Життя людства на початку нового тисячоліття відбувається в епоху глобалізації, інтенсивного науково-технічного прогресу, інформатизації, інтеграції та утвердження ринкових механізмів. Динамізм, притаманний сучасній цивілізації, зростання соціальної ролі особистості, гуманізація та

демократизація суспільства, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технологій в усьому світі – все це потребує створення нових умов для формування сучасних освітніх систем.

Про пріоритети розвитку освіти, необхідність практичного реформування освітньої системи в цілому, і вищої освіти зокрема йдеться в основних документах, що регулюють освітню діяльність в сучасній Україні. Визначається, що освіта є вирішальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства, стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [4].

Визначимо три основні стратегічні напрями вдосконалення вищої освіти України:

- посилення ціннісних аспектів наявної системи вищої освіти і перетворення її в засіб підготовки всього населення до нових умов життя та інструмент розвитку економічної могутності держави, формування громадянського суспільства;

- запровадження у структуру і зміст навчання змін, орієнтованих на створення нового менталітету та компетентності, необхідних для успішних дій у демократичній і правовій країні з регульованою ринковою економікою;

- підвищення міжнародного рейтингу вищої освіти України та її рівноправна інтеграція в європейський і світовий освітній простір.

Аналіз досліджень, присвячених актуальним проблемам професійної підготовки фахівців (В. Козакова [1], В. Лугового [2], Н. Ничкало [5] та ін.) дає можливість стверджувати, що головним завданням вищої школи стало закладання необхідної інтелектуальної та моральної бази, достатньої для здійснення майбутньої діяльності у сферах науки, виробництва, управління тощо. У зв'язку з цим нового змісту набувають функції вищої школи, головні з яких включають:

- розвиток, акумуляцію та поширення знань;

- загальнолюдське та національне виховання і культурно-просвітницьку діяльність;

- регулювання соціальної поведінки(диверсифікація, консультації, експертиза);

- інтелектуальний розвиток та моральне вдосконалення особистості;

- підготовку до професійної діяльності.

Вихідною передумовою покращення якості освіти та наближення її до європейських стандартів має стати розширення автономії вищих навчальних закладів, яка повинна реалізуватись як в освітньо-науковій (самостійне визначення напрямків наукових досліджень, вироблення навчальної програми тощо), так і в фінансовій сфері. Саме університети є основними суб'єктами інтеграції в рамках Болонського процесу, одними

з найголовніших підвалин незалежного громадянського суспільства в країнах Західної Європи.

Відмітимо, що українське суспільство прагне створити систему освіти, яка відповідає б виклику часу, потребам особистості і суспільства, а тому прогнозує нові умови і віднаходить інноваційні моделі освітнього розвитку. В основі найперспективніших моделей випробуваних часом, - ідея підтримання і розвитку природної обдарованості, здібностей кожної дитини як запоруки її самоствердження на життєвому шляху.

Вища освіта в Україні базується на знаннях, уміннях і навичках, отриманих в загальноосвітній школі, але на перше місце виступає не важливість засвоєння певної суми знань, а усвідомлення освіти як безперервного процесу, що триває протягом усього життя, готовність до самоосвіти та спроможність до самопрогнозування можливостей професійної реалізації. Отже, для загальноосвітньої школи важливим є:

а) апробувати новий зміст освіти, що оптимізує всі цикли предметів на основі інтегрування навчального матеріалу з урахуванням принципів гуманізації, гуманітаризації та політехнізації;

б) формувати необхідний і достатній обсяг осмислених, мобільних знань і навичок, прийомів пізнавальної діяльності на основі принципів диференціації та індивідуалізації відповідно до обраного учнем напрямку і переходом в основній і старшій школі до поглибленої профільної і спеціальної підготовки;

в) реалізувати новітні форми, методи і засоби навчання, які дають змогу перейти від пояснювально-ілюстративного до проблемно-пошукового навчання, що активізує всі види самостійної пізнавальної діяльності учнів;

г) розробити і апробувати специфічні види самостійної роботи учнів і способи контролю та самоконтролю їхніх навчальних досягнень;

д) визначити та реалізувати схеми продуктивної взаємодії учительського та учнівського колективів із зовнішнім соціально-культурним та економічним середовищем [3].

Завдання сучасного вищого навчального закладу – забезпечити можливість для професійного становлення особистості, для вдосконалення, підвищення її професійного освітнього рівня, для оволодіння новими спеціальностями.

Вважаємо, що для підвищення мотивації державних вищих навчальних закладів надавати своїм студентам саме такі знання, які користувалися б попитом на ринку праці, необхідно проводити моніторинг працевлаштування їх випускників, що навчалися за державним замовленням, за набутими спеціальностями та за результатами проведеного моніторингу скласти їх щорічний рейтинг. Переконані, що саме місце ВНЗ у цьому рейтингу повинно стати підставою для визначення державного замовлення на підготовку

спеціалістів, присвоєння йому статусу національного, рівня акредитації, виділення частки державного фінансування. Вважаємо, що така реформа дозволила б тісніше пов'язати вищу освіту з потребами національної економіки, спонукаючи вищі навчальні заклади до працевлаштування випускників та наданні їм необхідних знань і навичок, стимулювала б конкуренцію між ВНЗ, змушуючи їх вдосконалювати якість своєї освіти [6].

Таким чином, перспективним для осмислення процесу подальшого розвитку системи вищої освіти України є розгляд проблеми моніторингу основних елементів освітньої діяльності з метою визначення напрямів подальшого розвитку вищих навчальних закладів та своєчасного реагування на зміни у суспільстві.

Література:

1. Козаков В. А. Вища освіта в Україні та у світі: проблема цілей та їх реалізації // Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України: Монографія. К.: «Академія», 1997. 83 с.

2. Мадзігон В.М. Біла книга національної освіти України / В.М. Мадзігон; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя; НАПН України. К.: Інформ. системи, 2010. 342 с.

3. Міщенко В., Науменкова С. Особливості функціонування вищої школи України в ринкових умовах: вища школа України між минулим і майбутнім // Вища школа. №1. 2001. С. 7.

4. Ничкало Н.Г. Неперервна професійна освіта: перспективи досліджень // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Хмельницький: ТУП, 2001. С. 3.

5. Петров В. Влияние процессов интеграции образования и науки на формирование компетенций выпускника вуза / В. Петров, Т. Кузнецова // Высшее образование России. 2008. № 10. С. 7–14.

6. Петров В. Влияние процессов интеграции образования и науки на формирование компетенций выпускника вуза / В. Петров, Т. Кузнецова // Высшее образование России. 2008. № 10. С. 7–14.

ОСВІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ніколаєнко-Ломакіна А.М., Золотухіна О.О.

У сучасних умовах освіта є одним з найважливіших факторів, що забезпечують економічний розвиток України. Саме освіта значною мірою обумовлює завтрашній день інтелектуального суспільства, у якому зростає розуміння ролі освіти як гаранта добробуту нації. Сьогодні – це час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, у якому якість людського потенціалу, рівень освіченості та культури всього

населення набувають вирішального значення для економічного та соціального розвитку країни. Суспільство стає все більше людиноцентристським. Інтеграція та глобалізація соціальних, економічних і культурних процесів, що відбуваються в світі вимагають глибокого оновлення системи освіти.

Освітологія-це напрям інтегрованого дослідження освіти. Для освіти логічного аналізу змін у сфері освіти, важливим є усвідомлення таких понять як «реформування» та «модернізація». Реформування та модернізація освіти повинні розглядатись як важлива суспільна проблема, оскільки сфера освіти є посередником між особистістю, суспільством і державою. На сьогоднішній день дуже часто простежується відірваність освітньої галузі від потреб держави.

З цієї точки зору можна виділити три причини реформування освіти. Першу причину реформування освіти можна вважати загальною, оскільки вона пов'язана з цивілізаційними змінами. Глобальною причиною сучасних цивілізаційних змін є винахід інформаційно- комунікаційних технологій. Саме «інформаційний вибух» людського інтелекту значною мірою породив процеси глобалізації та інтеграції. Завдяки інформаційним технологіям відбувається глобалізація навчальної, дослідної, інноваційної діяльності по формуванню нових систем дистанційного навчання. До другої причини реформування освіти можна віднести соціально-економічні зміни в країні. Зміна політичного устрою спричиняє необхідність реформування освіти як найбільш масового соціального інституту розвитку людства. До третьої причини реформування освіти можна віднести її наміри щодо приєднання до європейського освітнього простору. Головна складність реформування освіти за трьома причинами полягає в тому, що сфера освіти в Україні не має можливості реформуватися поступово. Освіта повинна одразу відреагувати не тільки на соціально-економічні зміни в суспільстві певної держави, а й врахувати зміни що відбуваються в інтеграційних та інформаційних процесах суспільства.

Сьогодні багатьом в Україні все ще здається, що реформувати означає приводити певну сферу чи систему у відповідність до кращих зразків, які вже існують на Заході. Насправді ж, реформувати означає виявляти у певній сфері суперечності та можливості та знаходити шляхи їх подолання та вирішення.

Але на фоні деяких негативних явищ в освіті неможливо обійти стороною складову систему перетворень – студентоцентроване навчання. Студент стає активним учасником освітнього процесу. Молоді люди повинні вміти сприймати зміни, які відбуваються у світі. Потребує таких саме змін і освіта. Якщо традиційний підхід до освіти мав своїм пріоритетом формування змісту навчальної дисципліни, де метою є освоєння, певного об'єму інформації, то для студентоцентрованого підходу освіта-це навчальна діяльність студентів де знання конструюються на досвіді. Акцентування на студентоцентрованому

навчанні вимагають реалії сьогодення: зміна поглядів сучасної молоді, дистанційне навчання, використання міжнародного досвіду під час викладання дисциплін, впровадження практик проведення аудиторних занять з використанням комп'ютерних технологій.

Таким чином можна зробити наступний висновок, що активізація навчальної діяльності, що досягається за рахунок введення студентоцентрованого навчання перешкоджає перетворенню освіти в бізнес. Саме студентоцентрований підхід дозволяє максимально наблизити навчальний процес до індивідуальних можливостей студента.

Література:

1. Сорока Ю.Г. Практикуючи студентоцентровану освіту: діагностичні аспекти студентських очікувань /Ю.Сорока// Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2014.- №1101.-С.190-194.

2. Ткач А.А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007.- 304 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНЬОГО

Петрикiва О.С.

До недавнього часу вважалось, що професія економіст є професією на всі часи. Саме економіст – вельми значущий спеціаліст на будь-якому підприємстві, адже саме він обирає пріоритетні напрями діяльності задля отримання запланованих прибутків, виробляє стратегію розвитку суб'єкта господарювання з урахуванням економічної ситуації, планує виробництво, розраховує необхідну кількість ресурсів, прогнозує та робить аналіз фінансових показників, визначає потребу в нових кадрах з точки зору економічної ефективності. Проте умови сьогодення вимагають від здобувачів економічної освіти та ЗВО, які готують економістів, «оновленої» версії економіста – розроблювача високих технологій, який володіє методами математичного моделювання, прогнозування та управління. В просторах освітньої траєкторії вже проходять трансформаційні процеси, деякі навіть «на випередження». Зважаючи на безпрецедентну швидкість змін та поглиблення міждисциплінарних зв'язків вплив відчувають практично всі визначальні сфери – економіка, державне управління та інші.

Перед ЗВО постає дуже непросте завдання: підготувати наступне покоління економістів до життя у такому світі, якого ще не існує, надати інструмент для соціальної еволюції майбутніх економістів. Нажаль, недостатнє фінансування освіти та відсутність визначення цієї сфери

пріоритетною з боку держави може залишити всі ці позитивні зміни без реалізації. Активне поширення цифровізації (штучного інтелекту, алгоритмів машинного навчання, «хмарних» обчислень тощо) веде до масштабної автоматизації, проте не всім працівникам загрожує «заміщення». Економістів, які готові вирішувати нестандартні ситуації, які зможуть працювати над розробленням методології, змінюватись, вчитись новому, «розумними машинами» не замінять.

Майбутнім економістам, враховуючи потреби ринку роботодавців, дуже важливо використовувати сучасні програмні продукти для найефективнішої праці. І хоча освітні програми підготовки економістів вже зазнали змін (з теоретичного вектору в бік креативного, критичного мислення), цифрові компетенції залишаються не на першому плані. Проблеми недостатнього фінансування, відсутність ліцензійних програм, потребують централізованого вирішення, бо цифровізація освітнього процесу впливає на всі заходи, пов'язані з економіко-суспільним розвитком як держави, так і окремої людини.

В багатьох країнах успішні реформи починались саме з пріоритетного піднесення галузі освіти та науки. Обрав євроінтеграційний шлях, Україна досі не зосередила уваги на розвитку освіти та інноваціях. А в стратегії «Європа 2020» саме освіті й приділено увагу перш за все. Крім того, лауреатом інституту Нобелівських премій з економіки 2018 року Полом Ромером доведено, що основним фактором економічного зростання є інвестиції у сферу наукових досліджень і розробок та інвестиції у людський капітал.

Ось чому при трансформаційних освітніх процесах край важливо підтримати вітчизняних педагогів, надав можливість дійсно бути «оновленими», щоб відповідати викликам сьогодення, забезпечив роботодавців сучасними ефективними кадрами. Педагогам важливо проходити стажування за кордоном, запроваджувати отриманий досвід в практичну діяльність, брати участь у круглих столах, симпозиумах, спілкуватися з освітянською та науковою спільнотою не за рахунок дуже скромної заробітної плати, а за рахунок державних коштів, тому що саме викладачі сприяють формуванню державницької еліти та сильного наукового і освітнього середовища, того інтелекту, що здійснює ефективне державне управління. Держава, що багатіє, зацікавлена в освітній та науковій цінності. Зрозуміло, що підвищення рівня економічних знань не має прямого впливу на економічну поведінку людей, але формує інноваційні можливості.

Так чи дійсно професія економіста не сучасна та неактуальна? Чи дійсно забагато економістів випускають ЗВО? Безумовно, ринок ефективно функціонує у конкурентному середовищі, у тому числі й на ринку освітніх послуг. Але ж враховувати необхідно інновації, науково-технічний-прогрес, людський капітал. Як сказав Й. Шумпетер: «Конкуренція – це суперництво старого з новим, з інноваціями». Тому, в

сучасних умовах трансформації освітнього середовища, має бути не лише контроль за роботою ЗВО, викладачів, а й цілеспрямоване відновлення конкурентних переваг ЗВО, шляхом створення умов для створення конкурентних переваг вітчизняної освіти.

Література:

1. Г.Дутка. Сучасний стан та перспективи розвитку економічної освіти в Україні. Т.25. Львів, 2017. с.125-141.
2. Роль економічної науки у суспільному розвитку: До 100-річчя НАН України. Мат. круглого столу. К.,2018. 106 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/scc/9.pdf>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Попова Л.М., Крайник О.В.

У сучасному світі освіта є одним із найважливіших факторів, що забезпечує економічний розвиток України. Вища освіта на сьогоднішній день є базою для розвитку людини й прогресу суспільства в цілому. Вона виступає основою для індивідуального розвитку, інтелектуального, духовного й виробничого потенціалу суспільства.

Питання, пов'язані з дослідженням проблем, а також окресленням перспектив розвитку освіти, зокрема вищої, задля підвищення рівня економічного розвитку України розглядали такі дослідники, як Ю. Богач, Т. Боголіб, Є. Бойко, О. Василик, Д. Грішнова, Б. Данилишин, К. Грищенко, М. Євнух, В. Євтушевський. Однак в сучасних умовах життєдіяльності низка питань в сфері вищої освіти залишилася не вирішеною та потребує додаткового вивчення.

Основні фактори, що зумовлюють погіршення якості освіти в Україні, можна поділити на внутрішні і зовнішні. До внутрішніх можуть бути віднесені такі [1]:

1) підвищення обсягу матеріалу, відведеного на самостійне опрацювання. Фактично понад 50-60% матеріалу навчальної програми відводиться на самостійне опрацювання;

2) накопичувальна система оцінок. За цієї системи заліки та екзамени втратили свою роль, адже фактично легалізовано знайому ще з радянських часів систему «автоматів», коли кращим студентам виставлялися оцінки без їх присутності на екзамені;

3) невідповідність дисциплін, які викладають в Україні, європейським, а також перспектива взаємозарахування навчальних досягнень між різними навчальними закладами як усередині України, так і в Європі;

4) Україна уклала численні міжурядові міжнародні угоди про взаємне визнання документів про освіту, наукові ступені та вчені звання.

Проте кількість закладів вищої освіти нашої держави, які запровадили спільні програми та присвоюють національно визнані ступені спільно з вишами інших країн, становить лише 3% загальної кількості українських вищих навчальних закладів тощо [2].

До зовнішніх факторів, що знаходяться в межах керування держави, належать наступні:

а) низькі обсяги фінансування з державного бюджету. Державне фінансування вищої освіти та науки в Україні є вкрай незадовільним і не відповідає вимогам і нормам законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Відповідно держава втрачає передові позиції щодо рівня освіченості громадян, скорочуються масштаби та рівень якості підготовки науково-педагогічних кадрів, помітно погіршуються умови для творчої роботи вчених і викладачів [3];

б) незадовільний стан науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти на сучасному етапі. Світовою практикою доведено, що лише тісне поєднання освіти з наукою є запорукою забезпечення високої якості освіти та належного інтелектуального супроводу державотворення [4];

в) низький рівень інноваційності освіти. В усі часи відносно невисокі показники науково-дослідної роботи в Україні були чи не найголовнішою причиною того, що жоден наш університет не зміг увійти до числа 500 найбільш рейтингових університетів світу.

Політика держави в галузі вищої освіти повинна передбачати: створення умов для підвищення конкурентоспроможності осіб на ринку праці шляхом підвищення якості підготовки робочої сили; формування соціального замовлення на професійну освіту й участь у визначенні обсягів і профілів підготовки фахівців у професійних освітніх установах різного рівня, спеціалізації й типу; надання громадянам широкого переліку послуг у галузі профорієнтації й вибору форм сучасних програм навчання; пріоритетний підхід до організації професійного навчання громадян, які особливо мають потребу в соціальному захисті; сприяння трудовій активності населення, розвитку підприємництва та різних форм самозайнятості [5].

Формування ринкових відносин, становлення в Україні демократичної держави визначають зміну цільових настанов вищої освіти як соціальної системи й елемента інфраструктури ринку праці [5].

Потреба у вищій освіті набуває особливо виразного соціального направлення, оскільки одержання вищої освіти у багатьох країнах розглядається як символ вищого споживчого стандарту та способу життя середнього класу [5].

Для підвищення якості вищої освіти в Україні доцільно забезпечити розвиток інклюзивної вищої освіти, реальної самостійності, незалежності закладів вищої освіти; посилити механізми фінансового забезпечення, стимулювати інвестиції в освіту та науку; забезпечити більш ефективні та дієві правила проведення зовнішнього незалежного оцінювання;

посилити у закладах вищої освіти рівень вивчення іноземних мов, та стимулювати розвиток фізичної культури та спорту; переглянути кваліфікаційні вимоги з питань знання викладачами іноземних мов (рівень B2); переглянути вимоги щодо баз Scopus, Web of Science та, відповідно, розширити перелік наукометричних баз для публікацій науково-педагогічних працівників, забезпечити на державному рівні доступність таких наукометричних баз; мотивувати активне вивчення науково-педагогічними працівниками іноземних мов дистанційно; розробити якісну систему змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо можливості отримання вищої освіти з урахуванням позиції освітян, науковців, вчених, інших експертів тощо.

Література:

1. Турчин Я. Болонський процес та зона вільної торгівлі з ЄС: спільне для України?! URL: <http://blogs.korrespondent.net/users/blog/areal90/a88554>
2. Богачевська І., Карпенко М. Болонський процес в Україні: стан і проблеми реалізації. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/May08/09.htm>
3. Хайнацька Ю.Ю., Гордєєва Т.А. Аналіз фінансування видатків на освіту в Україні. URL: <http://intkonf.org/haynatska-yuyu-gordeeva-ta-analiz-finansuvannya-vidatkiv-na-osvitu-v-ukrayini/>
4. Дробноход М.Сьогодні і проблеми вищої школи України URL: <http://www.anvsu.org.ua/index.files/Articles/Drobnokhod2.htm> (02.05.2013) Назва з екрана.
5. Методика викладання у вищій школі URL: https://pidru4niki.com/88941/pedagogika/perspektivi_rozvitku_protsesu_navchannya_vischiy_shkoli_ukrayini.

СУТНІСТЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сокол С.В.

У наш час інформаційних технологій багато аспектів життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта. Достатньо великий час існує заочна форма навчання студентів. Але її можливості дуже обмежені. Інтернет дає змогу розширити їх, зробити заочне навчання справді повноцінним та всеохоплюючим. Актуальність вибраної теми у наш час в умовах економічних відносин і жорсткої конкуренції на ринку праці полягає в особливо важливому значенні швидкої передачі знань, навичок та досвіду. Фахівець XXI століття – це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень.

Метою дослідження є аналіз сутності дистанційного навчання. Для досягнення поставленої мети вирішено такі завдання: окреслено передумови розвитку дистанційного навчання; визначено характеристику дистанційних курсів, подано дифеніції дистанційного навчання.

Об'єктом дослідження статті є сутність дистанційного навчання.

Передумовами розвитку дистанційного навчання є бурхливий розвиток інформаційних технологій, зниження вартості послуг на підключення та використання глобальної мережі Інтернет, її ресурсів і сервісів, суттєве поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій в освітню практику, значне поширення засобів комп'ютерної техніки серед населення.

Дистанційні курси характеризуються гнучкістю, актуальністю, зручністю, модульністю, економічною ефективністю, інтерактивністю, більшою можливістю контролю якості навчання, відсутністю географічних меж.

Можна навести велику кількість визначень поняття дистанційне навчання, що відображає різноманітні підходи до його розуміння.

1. Дистанційне навчання (ДН) є формою освіти, поряд з очною та заочною, за якою в освітньому процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні засоби і форми навчання, що ґрунтуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях.

2. Дистанційне навчання є цілеспрямованим інтерактивним асинхронним процесом взаємодії суб'єктів і об'єктів навчання між собою та із засобами навчання, причому процес навчання індиферентний до їхнього просторового розташування.

3. Дистанційна освіта — особлива, досконала форма, яка поєднує елементи очного, очно-заочного, заочного й вечірнього навчання на основі нових інформаційних технологій та систем мультимедіа.

4. Дистанційна освіта — комплекс освітніх послуг, що надаються широким колам населення в країні й за кордоном за допомогою спеціалізованого інформаційного освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані (супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок та інше).

5. Дистанційне навчання — сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку студенту основного обсягу навчального матеріалу; інтерактивну взаємодію студентів та викладачів у процесі навчання; надання студентам можливості самостійної роботи із засвоєння навчального матеріалу; а також оцінювання їхніх знань та умінь у процесі навчання [2].

6. Дистанційне навчання — це універсальна гуманістична форма навчання, що базується на використанні широкого спектра традиційних і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, технічних засобів, які створюють умови для вибору студентами вільних освітніх дисциплін, які відповідають стандартам, діалоговому обміну з

викладачем; при цьому процес навчання не залежить від розташування студента в просторі та часі [1].

7. Дистанційне навчання — це, за словами А.В. Хуторського [3], електронний варіант очного або заочного навчання, що адаптує традиційні форми занять та паперові засоби навчання в телекомунікаційні.

Література:

1. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 486 с.

2. Лавриненко Т.Н. Вплив інформаційних технологій на формування інформаційно-освітнього простору URL: http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2011/Informatica/1_92913.doc.htm.

3. Хуторской А. В. Дистанционное обучение и его технологии URL: <http://www.computerra.ru/compunity/edujob/20277/>

ЗАСТОСУВАННЯ ТАКСОНОМІЇ БЛУМА ПРИ ФОРМУВАННІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Солодовнік О.О.

В сучасних умовах формування інформаційного суспільства одним із викликів, що постали перед закладами вищої освіти, є впровадження у навчальний процес підходів до формування у здобувачів освіти критичного мислення, яке допомагає їм орієнтуватись в інформаційному середовищі для пізнання себе і навколишнього світу, критично ставитися до обставин, приймати зважені рішення на підставі порівняння альтернативних точок зору та реконструювання власних моделей переконання на основі набутого досвіду, постійно саморозвиватися та самовдосконалюватися.

Питання розвитку критичного мислення у здобувачів освіти привернули увагу зарубіжних теоретиків і практиків ще у середині ХХ ст. Зокрема, у працях Б. Блума, Дж. Дьюї, Ж. Маєра, Е. М. Гласера, Ж. Піаже, Р. Пола, М. Скрівена, П. Е. Томаса розкрито філософські, психологічні та педагогічні аспекти цієї проблематики. Вивчення та впровадження в навчальний процес у вітчизняних закладах вищої освіти здобутків зазначених та інших дослідників представляє значний інтерес з огляду на існуючий дисбаланс у розвитку пізнавальних процесів серед здобувачів освіти в Україні, усунення якого сприятиме підготовці майбутніх фахівців, здатних орієнтуватися й ефективно комунікувати в інформаційному суспільстві.

На сьогодні, однією з найвідоміших моделей, що описують процес навчання та мислення, є таксономія педагогічних цілей в пізнавальній сфері, розроблена групою американських педагогів і психологів під

керівництвом Бенджаміна Блума у 1956 році. Ця теоретична модель, що отримала назву «Таксономія Блума» (Bloom's Taxonomy), містить шість навичок мислення, які структуровано від базового до самого просунутого рівня навчальних цілей і результатів:

1 Знання (Knowledge Level) – перший, найпростіший рівень навчальних цілей і результатів, який передбачає переказування, запам'ятовування, розпізнання та відтворення матеріалу, що вивчається. У результаті навчання здобувачі освіти запам'ятовують та відтворюють напам'ять інформацію (конкретні факти, терміни та їх визначення, принципи, правила, методи і процедури, цілісні теорії). Ключовими словами завдань такого рівня є: назвати, визначити, класифікувати, знайти відповідне, розташувати, перелічити, переказати, упізнати, навести приклад, скласти список, показати, послатися, запам'ятати та ін.

2 Розуміння (Comprehension Level) - сприймання інформації та її перетворення в іншу форму (наприклад, з вербальної форми до графічної, математичної і навпаки). Показником розуміння значення вивченого може також бути інтерпретація здобувачем освіти матеріалу (пояснення, стислий або розгорнутий виклад), прогнозування можливих наслідків, виходячи з наявних даних, уміння використовувати абстрактні поняття. Ключовими словами завдань такого рівня є: узагальнити, пояснити сенс, «переклавши» інформацію своїми словами і прикладами, інтерпретувати, порівняти, перетворити, викласти коротко чи розширено, встановити, продемонструвати, надати інше визначення, виконати огляд, анотувати, зробити повідомлення, екстраполювати, обґрунтувати та ін.

3 Застосування (Application Level) – означає уміння використовувати засвоєні знання в новому контексті (у ситуаціях, відмінних від тих, в яких вони були отримані) без зовнішньої підказки. Сюди входить застосування у житті чи навчанні понять, правил, методів та ін., уміння розбивати матеріал на складові та осмислення його внутрішньої структури. Ключовими словами завдань такого рівня є: розв'язати, розрахувати, побудувати графік, передбачити, перевірити експериментально, систематизувати, використати на практиці, продемонструвати, адаптувати, дослідити тощо.

4 Аналіз (Analysis Level) - розділення інформації, явища та ситуації на окремі складові, їх порівняння і встановлення зв'язків між ними, визначення структури, осмислення логіки і принципів існування цілого. Здобувач вищої освіти, який оволодів цією категорією навчальних цілей, оцінює значущість даних, бачить помилки в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками. Ключовими словами завдань такого рівня є: проаналізувати, визначити причинно-наслідкові зв'язки, розглянути, порівняти, побудувати структуру, тестувати, дискутувати, протиставити, зобразити схематично тощо.

5 Синтез (Synthesis Level) - творче поєднання частин або елементів у ціле із новою системною властивістю. Таким новим продуктом можуть бути

нові повідомлення, схема, модель, порядок, план дій, організаційний підхід, розпорядження, наказ, протокол дій тощо. Ключовими словами завдань такого рівня є: створити, вдосконалити, висунути гіпотезу, підтвердити чи спростувати думку, уточнити, організувати, скласти звіт, виконати згідно існуючого порядку чи за правилом, спланувати, розробити, підготувати, сформулювати, придумати, представити послідовність (алгоритм) дій у новій ситуації тощо.

6 Оцінка (Evaluation Level) – формулювання кількісних або якісних оцінок, ціннісних суджень. Судження та висновки здобувача вищої освіти мають ґрунтуватися на чітких кількісних і якісних критеріях оцінювання. Здобувач оцінює логіку побудови матеріалу та відповідність висновків тим, що вже були отримані раніше, здійснює об'єктивне оцінювання явищ і процесів, вчинків людей, ідей, аргументів, концепцій. Ключовими словами завдань такого рівня є: оцінити значення (ефективність, роль, вчинки тощо), обрати, розсудити, порівняти, обґрунтувати, розробити рекомендації, визначити пріоритети, ранжувати, дебатовати та ін.

У 90-х роках ХХ ст. Л. Андерсон та Д. Кратвол запропонували вдосконалити Таксономію Блума шляхом уточнення термінології (перейшли у позначенні рівнів навчальних результатів від іменників до дієслів), внесення змін до ієрархії рівнів/цілей навчання (переставили місцями дві останні категорії), визначення ролей викладача й здобувача освіти, формулювання запитань на кожному рівні. Проте концептуальний підхід та сутнісний зміст Таксономії не змінилися.

Отже, Таксономія Блума є перевіреною практикою і часом класифікацією мислення, організованого за рівнями складності, що дає можливість правильно визначати цілі навчання, формулювати проблеми та ставити завдання здобувачам вищої освіти (залежно від її рівня), обирати адекватні методи і технології оцінювання результатів навчання. Разом із тим, її використання в організації навчального процесу забезпечує розвиток у здобувачів вищої освіти критичного мислення, оскільки дає змогу побудувати навчання як послідовне формування їх здатності приймати зважені рішення на підставі порівняння альтернативних точок зору та реконструювання власних моделей переконання на основі застосування у новому контексті засвоєних знань і набутого досвіду щодо аналізу, синтезу та оцінювання інформації.

МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Солодовнік О.О., Аксьонова І.В.

Однією із ключових тенденцій розвитку освітніх технологій у ХХІ ст. стала діджиталізація – впровадження інформаційно-комунікаційних

технологій в організацію освітнього процесу за всіма формами здобуття освіти, особливо за дистанційною формою. Починаючи з 2014 р. в Україні на законодавчому рівні дистанційне навчання визнано однією із інституційних форм здобуття вищої освіти поряд із очною, заочною та мережевою формами (Закон України «Про вищу освіту» [1]), але процес його впровадження у закладах вищої освіти до недавнього часу відбувався повільно. Внаслідок посилення епідеміологічних ризиків і запровадження карантинних заходів у березні 2020 року вітчизняні заклади вищої освіти зіткнулися з багатьма труднощами в організації освітнього процесу, ефективним шляхом вирішення яких стало широкомасштабне впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес, що проваджується за всіма формами здобуття освіти. Тому, вивчення, опанування та впровадження в освітній процес методів та інструментів дистанційного навчання є актуальним завданням.

Дистанційна форма здобуття освіти - це індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1]. Основу освітнього процесу при дистанційному навчанні складає контрольована самостійна діяльність студентів з вивчення спеціально розроблених навчальних матеріалів з використанням інформаційних і комунікаційних технологій для взаємодії всіх учасників навчального процесу [2]. Для забезпечення високого рівня якості освітнього процесу на різних етапах дистанційного навчання використовуються різні методи та інструменти попереднього, поточного та підсумкового контролю: спостереження за навчальною діяльністю, тестування, анкетування, рейтингування та ін.

На сьогодні існує багато технологічних рішень для систем дистанційного навчання, які поділяються на дві великі категорії: 1) із закритим кодом (комерційні), наприклад, Blackboard, i-Learning, KANSofWare, Learning Space, MyTestX, Test Gold, «Прометей» та ін.; 2) із відкритим кодом (поширювані безкоштовно), наприклад, ATutor, Claroline, Dokeos, Moodle, OpenTEST2, x-TLS та ін. Існуючі електронні платформи відрізняються рівнем складності функціональних компонентів, можливостями щодо створення віртуальних освітніх середовищ, технічними можливостями внесення змін в програмний код для використання різноманітних методів контролю отриманого рівня знань тощо.

На підставі вивчення існуючих технологічних рішень у сфері дистанційного навчання та результатів опитування щодо стану використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти України в умовах запровадження карантинних заходів [3] встановлено, що найпопулярнішим інструментом контролю якості знань

та дистанційного оцінювання результатів навчання у вітчизняних закладах вищої освіти є онлайн-тестування. Порівняно з іншими інструментами оцінювання знань здобувачів освіти онлайн-тести мають низку переваг, зокрема:

- висока швидкість та універсальність перевірки знань великої кількості здобувачів одночасно;
- точність та об'єктивність оцінювання;
- прозорість для всіх учасників навчального процесу;
- чітке виявлення прогалин у знаннях здобувачів.

Слід також зазначити, що використання закладами вищої освіти в освітньому процесі онлайн-тестування на сьогодні можливе не лише у віртуальних освітніх середовищах (наприклад, Moodle), а й через Google form, JetlQ та ін.

Водночас, даний інструмент оцінювання результатів навчання здобувачів освіти має недоліки, основними з яких є:

- складність автентифікації здобувача;
- психологічна напруга, що виникає в учасників освітнього процесу через відсутність діалогу (мовного контакту);
- трудомісткість процесу розробки комплексу тестових завдань, яка може значно знизити систематичність проведення контролю результатів навчання.

Для забезпечення надійної автентифікації здобувача і діалогу між усіма учасниками освітнього процесу для дистанційного оцінювання результатів навчання доцільно використовувати комунікаційні технології, зокрема Zoom, Skype, Meet, MS Teams, Hangouts та ін. Опитування здобувачів вищої освіти через відеозв'язок збільшує можливості індивідуальної роботи, знижує психологічну напругу учасників освітнього процесу, дає змогу ефективно проводити прилюдний захист курсових, дипломних, дисертаційних та інших робіт і проектів. Крім того, зазначені комунікаційні технології надають можливість фіксувати (записувати) процеси опитування, представлення й обговорення, що сприяє об'єктивному оцінюванню. Основними обмеженнями у їх використанні є відсутність відповідного матеріально-технічного забезпечення, виникнення непередбачуваних проблем у роботі Інтернет-зв'язку, складність дотримання розкладу занять, брак досвіду.

Таким чином, діджиталізація освітнього процесу сприяла якісно новому розвитку усіх форм здобуття вищої освіти, а впровадження карантинних заходів у зв'язку із поширенням пандемії COVID-19 стало тригером дифузії технологій дистанційного навчання в освітній процес, що проваджується за очною і заочною формами навчання. Проведене дослідження показало, що для забезпечення якісного та об'єктивного дистанційного оцінювання результатів навчання доцільно використовувати комплексний підхід до використання методів та інструментів контролю, що полягає у поєднанні традиційних для дистанційного навчання методів та

інструментів (спостереження за навчальною діяльністю, тестування, анкетування, рейтингування та ін.) з опитуванням здобувачів вищої освіти через відеозв'язок (за допомогою комунікаційних технологій Zoom, Skype, Meet, MS Teams, Hangouts та ін.).

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Безрученков Ю.В. Педагогічний контроль в системі дистанційного навчання. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_2_3

3. Інформаційно-аналітична довідка про результати опитування щодо стану використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти України. URL: http://www.sqe.gov.ua/images/materials/%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/%D0%B7%D0%B2%D0%BE/%D0%9E%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%97%D0%92%D0%9E.pdf

ФОРМУВАННЯ ПРАВОПИСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА УРОКІВ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ»

Теслицька Г.І.

Сучасний розвиток лінгводидактики зумовлює підвищення вимог до змісту освіти та її якості. У забезпеченні якості вищої освіти полягає «сьогодні найважливіший пріоритет як Болонського процесу, так і світової системи освіти загалом» [4, с. 11]. Питання мовної та мовленнєвої грамотності суспільства не втрачає своєї актуальності впродовж значного періоду, оскільки має соціальну і фахову значущість, відіграє важливу роль у формуванні особистості з високим рівнем загальної культури.

Упровадження компетентнісного підходу у процес вивчення методологічних дисциплін для студентів філологічних спеціальностей стимулює застосування новітніх навчальних методик та технологій навчання, розширює сфери практичного використання здобутків лінгвопедагогіки, зумовлює удосконалення методичних прийомів навчання всіх рівнів і аспектів мови [3].

Вивчення навчальної дисципліни «Методика уроків розвитку зв'язного мовлення» з урахуванням компетентнісного підходу має на меті формування правописної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури, ставить посилені вимоги до комунікативної функції писемного мовлення студентів, його зрозумілості, змістовності, логічності, чистоти, правильності.

Важливою передумовою формування правописної компетентності студентів спеціальності 014.01 «Середня освіта (українська мова та література)», на відміну від формування грамотності, є навчання орфографії та пунктуації в контексті активної мовленнєвої діяльності, що вдається зреалізувати саме на заняттях з навчальної дисципліни «Методика уроків розвитку зв'язного мовлення».

Студенти філологічних спеціальностей упродовж усього навчання мають змогу покращити спеціальні мовленнєві уміння та навички, частиною яких є правописні норми писемного мовлення.

За визначенням лінгводидактів, методика формування правописних навичок і мовленнєвих умінь, як підґрунтя відповідних компетентностей, істотно різняться [1; 2]. На відміну від розвитку мовлення учнів, де передбачена творча діяльність, орфографія та пунктуація потребують неухильного дотримання усталених загальноприйнятих норм, вироблення автоматизованих дій та навичок. Водночас методика формування правописних навичок і розвитку мовлення мають чимало спільного: формування комунікативної компетентності учнів, підвищення рівня мовленнєвої культури тощо. На переконання Н. Бондаренко, розвинені навички читання, життєва потреба читати, вміння самостійно розбиратися в прочитаному, володіння мовленням справляють на правописну грамотність учнів кращий вплив, ніж звичайні прийоми роботи над правописом [1].

Формування правописної компетентності сприяє мовленнєвому і розумовому розвитку, активізації пізнавальних здібностей, збагаченню словникового запасу, кращому усвідомленню й засвоєнню мовних явищ.

У процесі реалізації основної мети навчання мови – формування в учнів комунікативної компетентності, вміння сприймати, відтворювати і створювати зв'язні висловлювання, – зокрема й на уроках розвитку зв'язного мовлення, необхідно приділяти належну увагу і формуванню в учнів стійких правописних навичок, які є частиною мовленнєвих як навички писемного мовлення. Успішна робота з розвитку писемного мовлення учнів можлива лише за наявності належно сформованих правописних навичок. Саме тому частина практичних занять з навчальної дисципліни «Методика уроків розвитку зв'язного мовлення» передбачає виконання студентами, майбутніми вчителями української мови та літератури, завдань, які покликані формувати правописну компетентність в учнів. Серед таких пропонуємо: частковий мовний, зокрема й правописний, аналіз тексту; спостереження за нормативним

функціюванням мовних одиниць у зразках живого мовлення – реченнях, абзацах; аналіз слів та синтаксичних одиниць (простих двоскладних та односкладних, ускладнених, складних речень) щодо їх будови, граматичних форм; визначення специфіки та з'ясування правописних особливостей складних слів, добір спільнокореневих слів, синонімів, антонімів, визначення доцільності й правильності їх уживання; аналіз пунктограм у реченні та тексті.

Отже, правописна компетентність вважається сформованою, якщо вона механічно спрацьовує в природних умовах продукування писемного мовлення і зусилля того, хто пише, спрямовані на пріоритетні для спілкування зміст і композицію висловлювання, доцільний добір мовних засобів. Тому саме уроки розвитку зв'язного мовлення є ключовим етапом формування орфографічних та пунктуаційних навичок, адже дотримання правописних норм в оформленні зв'язних висловлювань учнів свідчить про рівень засвоєння ними правил орфографії та пунктуації.

Література:

1. Бондаренко Н. В. Формування правописної компетентності учнів 5-7 класів на уроках української мови. К.: Видавничий дім «Сам», 2017. 112 с.
2. Городенська К. Найвідповідальніше завдання кожного вчителя-словесника — прищепити повагу до українського слова// Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях і колегіумах. 2003. №2.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 168 с.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА І ЦИФРОВЕ СУСПІЛЬСТВО В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Тохтамиш Т.О., Лісняк А.А.

У зв'язку із впровадженням карантину у березні 2020 р. заклади вищої освіти України перейшли на дистанційне навчання. Така ситуація для когось створила проблеми, а для когось стала можливістю для розвитку. Коли мова йде про дистанційне навчання, варто розрізняти два схожих терміни: «дистанційна форма освіти» і «використання дистанційних технологій» у різних формах освіти (очної, заочної).

Дистанційна освіта – це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь-який зручний час. Дистанційно в Україні можуть навчатися громадяни, які мають середню, професійну, вищу освіту, а також ті, хто має можливість

дистанційно виконувати необхідні завдання за допомогою освітніх технологій. Процес навчання побудований на використанні різних комунікаційних засобів. По закінченні такого навчання здобувачі вищої освіти отримують відповідні сертифікати і дипломи [1].

Дистанційна освіта дуже важлива для тих, хто живе у важкодоступних до закладу вищої освіти населених пунктах, людей з інвалідністю, для здобувачів вищої освіти, котрі через сімейні обставини не можуть відвідувати заняття, а також громадян України, які проживають за кордоном. У такій формі освіти важливий елемент самодисципліни та самоорганізації здобувача вищої освіти.

Коли мова йде про дистанційні технології в освіті, маються на увазі конкретні платформи та інструменти (наприклад, Moodle, Google Classroom, Zoom, Skype, Google Suite/Docs тощо), які дозволяють здобувачу вищої освіти та викладачу спілкуватися, виконувати і перевіряти завдання, організовувати семестровий контроль і атестацію тощо. Такі технології, залежно від країни, закладу освіти та дисципліни, яка вивчається, можуть бути інтегровані на будь-якому етапі навчальної дисципліни. Тут важливі ініціатива викладача до впровадження таких технологій, готовність здобувача вищої освіти їх використовувати і технічна можливість обох сторін застосовувати ці технології [2].

До впровадження карантину багато вітчизняних закладів освіти могли навчати дистанційно (як форма освіти), і фактично в усіх закладах тією чи іншою мірою в навчанні використовувалися дистанційні технології. Бурхлива інформатизація та діджиталізація суспільства актуалізують використання таких технологій як відео-конференції або системи управління навчанням (Learning Management Systems - LMS).

В березні 2020 р. перед освітянами несподівано постало питання: чи можливо повністю отримувати/надавати освіту з використанням дистанційних технологій навчання?

На початку травня 2020 р. відбулася панельна дискусія онлайн «Дистанційна освіта та університети», де запрошені спікери обговорювали найактуальніші питання, пов'язані з упровадженням дистанційної освіти у ЗВО України в умовах карантину. Важливою метою цього онлайн заходу було дізнатися, якою бачать дистанційну освіту профільне міністерство, державні та приватні університети, а також представники бізнесу (роботодавців). Як зазначив заступник міністра освіти і науки України, використання дистанційних технологій у період карантину виявило готовність до цього двох десятків університетів, тобто для них така ситуація була звичною. Ці університети вже активно використовували дистанційні технології в навчанні, вони мали відповідні служби (структурні підрозділи ЗВО) для адміністрування та консультування учасників процесу дистанційного навчання. В Україні є чимало закладів, які пишаються своїми інноваціями у дистанційній освіті. Крім того, є заклади, які пропонували й пропонують саме дистанційну

форму освіти, незалежно від карантину. Університети, які до ситуації з карантинном не мали розвинених середовищ або поведінкових звичок серед викладачів і здобувачів вищої освіти до дистанційного навчання, але змогли досить оперативно вжитися у цей процес, з березня і тепер активно використовують дистанційні технології в навчанні [3].

Заклади вищої освіти (особливо державні) – це багатопрофільні заклади з великою кількістю структурних підрозділів та напрямів підготовки здобувачів вищої освіти. Трансформація таких закладів не відбувається легко й швидко навіть у звичайних умовах, не кажучи вже про терміновість, яку привніс карантин, і, відповідно, необхідність переносити освіту в онлайн формат. Основною проблемою є те, що у великому державному університеті в однакових чи супутніх за характеристикою підрозділах можуть бути абсолютно різні особливості навчання. Тому найбільше питання, яке постає перед університетською спільнотою, - психологічна готовність/неготовність здобувачів вищої освіти і викладачів до роботи/навчання дистанційно. Технологічні аспекти не є великою проблемою, оскільки їх можна з часом подолати, доклавши додаткових зусиль, а поведінково-методологічний, дидактичний бік цього питання потребує особливої уваги як з боку керівництва університетів, так і міністерства [2].

На проблемі психологічної готовності наголошує і Єгор Стадний, відзначаючи, що академічне середовище не дуже комфортне для роботи і в звичайний час, - це постійний стрес і для здобувачів вищої освіти, і для викладачів, а тепер, під час освіти онлайн, посилилася проблема вигорання, бо в кожного своя реакція на це - від банальної втоми очей до складнощів з освоєнням нових інструментів.

Тема впливу дистанційного навчання на звичний освітній процес дуже хвилює викладацьку спільноту. Один із ключових показників якості освіти – це працевлаштування молодого спеціаліста, і тут важлива думка роботодавців на те, як дистанційна освіта впливає на якість підготовки фахівців. Для роботодавця головне – результат, тобто якість освіти, а здобута ця освіта дистанційно чи очно – неважливо, оскільки це лише процес, який дозволяє отримати цей результат. З іншого боку, для індустрії важливо, щоб процес був конкурентоспроможним. Причому йдеться про конкуренцію не між закладами освіти, а між освітою та іншими сферами життя. Багато всього переводиться «в цифру», тобто стає дистанційним. В сучасному світі класична освіта без дистанційної складової в житті молодого покоління може навіть видаватися «стороннім тілом» [3].

Багато років компанії-розробники програмного забезпечення в Україні допомагають впроваджувати цифрову трансформацію компаніям-лідерам у різних сферах по всьому світу, і дистанційна освіта, процес руху до неї - це, певною мірою, теж цифрова трансформація. Роботодавці можуть долучитися до цього своїм досвідом - оновленням

робочих програм, матеріально-технічним забезпеченням, спільними дослідницькими проєктами, допомогою у підвищенні кваліфікації викладачів тощо.

Більшість експертів з освіти погоджуються, що наступний навчальний рік проходитиме в гібридному режимі, із застосуванням дистанційних технологій. Проте перехід на дистанційну освіту вже зараз породжує у викладачів безліч запитань, адресованих як керівництву університетів, так і міністерству. Це питання навчального навантаження, проведення семестрового контролю й атестації, ідентифікацій онлайн здобувача вищої освіти, підвищення кваліфікації педагогічних працівників та багато іншого. Зокрема, в питанні розрахунку навчального навантаження на перший план виходить так зване «методичне навантаження викладача», оскільки кожен досвід дистанційного заняття – це величезна підготовка до цієї зустрічі у форматі онлайн конференції, і закладам вищої освіти потрібно звернути увагу, щоб зазначене навантаження обліковувалось у оплаті праці [3].

Підбиваючи підсумки ситуації з переходом українських закладів вищої освіти на дистанційне навчання, зазначимо, що це величезний і складний виклик, який приносить освітянському середовищу труднощі та проблеми, - водночас це й чудовий шанс зробити українську освіту більш конкурентоспроможною, гнучкою, привабливою і якісною. Від того, як ми скористаємося цим шансом, залежить майбутнє вищої освіти в Україні.

Література:

1. Дистанційна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita>.
2. Експерт: "Найбільше питання дистанційного навчання — психологічна готовність". URL: https://zn.ua/ukr/UKRAINE/ekspert-naybilshe-pitannya-distanciynogo-navchannya-psihologichna-gotovnist-347925_.html.
3. Про дистанційну освіту в університетах в умовах карантину. URL: https://zn.ua/ukr/EDUCATION/viklik-yakogo-ne-mozhna-ne-priynyati-347904_.html/.

РОЗВИТОК ОНЛАЙН-ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Шептуха О.М.

У 2020 році українська система освіти піддалася серйозному виклику світового масштабу – пандемії коронавірусу, з якою зіткнулися провідні економіки світу і кращі системи охорони здоров'я. Особливо гостро постало питання щодо розвитку онлайн-освіти в Україні, зокрема, у розробленні довгочасної програми вдосконалення середньої та вищої онлайн-освіти та забезпеченні її нового якісного рівня.

Сьогодні у зв'язку з поширенням COVID-19 Уряд розробив інструменти дистанційної роботи, щоб не зривати навчальний процес та зробити його максимально доступним [1]. Об'єктивно існує необхідність у забезпеченні синергії середньої та вищої освіти країни, зокрема, онлайн-освіти.

Сьогодні онлайн-освітою нікого не здивуєш, тому що велика частина навчальних закладів в Україні та за кордоном у тій чи іншій мірі використовують в освітньому процесі онлайн-технології. Зокрема, під час пандемії COVID-19 навесні 2020 року транслювалися уроки Всеукраїнської школи онлайн [2].

Керівник холдингу Netology Group Максим Спірідонов відзначив, що «...наступні 5 років тенденції зростання попиту на онлайн-освіту лише будуть посилюватись, за 20-30 років нас чекає активне використання технологій доповненої реальності та інших новацій в сфері дистанційної освіти» [3].

Онлайн-освіта – це життєздатна та ефективна стратегія викладання. Завдяки онлайн-освіті (іноді її називають e-learning) студенти можуть бути разом в аудиторії з інструктором під час роботи над своїми цифровими заняттями.

Онлайн-освіта передбачає особисту взаємодію між викладачем та студентами на регулярній основі. Це тому, що вона використовується як змішана техніка навчання разом з іншими стратегіями. Вона призначена для використання у поєднанні з іншими різноманітними методами особистого навчання.

Перевагами онлайн-освіти є:

1) навчання в Інтернеті – це відмінний спосіб збільшити ступінь участі студентів, коли воно використовується як частина змішаної методики навчання. Змішане навчання передбачає використання різноманітних навчальних ресурсів та методів навчання задля надання контенту кількома способами;

2) використання інструментів навчання в мережі Інтернет полегшує викладачу розмежування його навантаження. Використовуючи такий інструмент, як цифровий навчальний план, викладач має більшу гнучкість та контроль для розмежування своїх занять, не потребуючи додаткового часу у вечірні та вихідні дні;

3) економія часу на можливість планування викладачем свого навантаження, оскільки ряд інструментів цифрової програми застосовуються, надаючи готові до використання плани занять, інструктивні матеріали та оцінки. Ряд інструментів навчання в мережі Інтернет можуть автоматично визначати оцінки та розміщувати їх на інформаційній панелі викладача.

Однак, існують проблеми, які можуть виникнути при використанні онлайн-освіти в Україні:

1) повільний розвиток швидкісного мобільного Інтернету;

2) несприйняття зарубіжної практики дистанційної освіти вітчизняними ЗВО;

3) відсутність інноваційного мислення у викладачів традиційних університетів;

4) дотаційність так званої «державної» освіти;

5) малий досвід потенційних викладачів у формуванні курсів / програм;

6) відсутність методологічного апарату та практики дистанційного викладання;

7) дефіцит інвестицій в онлайн-освіту;

8) тривале ігнорування державою можливостей онлайн-освіти для дистанційного та інклюзивного навчання [3].

Серед можливостей для розвитку онлайн-освіти в Україні можна вказати наступні:

1) інклюзивна освіта в закладах освіти може отримати новий поштовх завдяки онлайн-платформам;

2) інтеграція сільських районів та малих міст і молоді з таких населених пунктів у загальні процеси розвитку освіти та науки, технологій та комунікацій, що дасть привести в дію «соціальний ліфт» для талановитої молоді;

3) поява нових спеціальностей та освіти за ними в тих сферах, де бракує літератури та академічних знань;

4) викладання для діаспори та вчених-україністів за кордоном на базі вітчизняних ЗВО [3].

Для підтримки вказаних починань важливою є фінансова та правова підтримка державних структур та великого бізнесу, а також готовність викладачів сприяти розвитку онлайн-освіти, а студентів – освітньої мотивації.

Зрештою, онлайн-освіта відіграє значну роль в освіті нашої країни та у світі загалом.

Література:

1. Освіта та батьківство. Кабінет Міністрів України. URL: <https://covid19.gov.ua/osvita-ta-batkivstvo>

2. Практики та підходи до дистанційного навчання – рекомендації для вчителів. URL: <https://nus.org.ua/articles/praktyky-ta-pidhody-do-dystantsijnogo-navchannya-rekomendatsiyi-dlya-vchyteliv/>

3. Про стан онлайн освіти в Україні. Блог Д. Лозовицького. URL: <http://aphd.ua/pro-stan-onlain-osvity-v-ukrani/>

НОВІ ВИМОГИ ДО АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Ягольницький О.А., Громакова В.В.

Забезпечення якості вищої освіти є вимогою сучасності, ключовим принципом Болонської декларації та незаперечним пріоритетом для академічної спільноти і державної освітньої політики країн Європи та інших розвинених країн світу.

Наказом Міністерства освіти і науки України №977 від 11.07.2019 р. [1] затверджено Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти і відповідності з Законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту» [2]. Головним виконавцем, до сфери якого входить забезпечення якості вищої освіти є Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, яке є незалежним постійно діючим колегіальним органом і створення якого передбачено Законом України “Про вищу освіту” 2014 року. Місія Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти – стати каталізатором позитивних змін у вищій освіті та формування культури її якості.

Акредитація освітньої програми - оцінювання якості освітньої програми та освітньої діяльності закладу вищої освіти на предмет відповідності стандарту вищої освіти, спроможності виконання вимог стандарту, а також досягнення заявлених у програмі результатів навчання відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми [3].

Нове положення про акредитацію суттєво відрізняється від попереднього. Воно передбачає оцінювання освітньої програми за 9 критеріями: проектування та цілі освітньої програми; структура та зміст освітньої програми; доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання; навчання і викладання за освітньою програмою; контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність; людські ресурси; освітнє середовище та матеріальні ресурси; внутрішнє забезпечення якості освітньої програми; прозорість та публічність (для третього рівня передбачено критерій 10 навчання через дослідження) [4].

Процедура акредитації передбачає не тільки перевірку документального підтвердження відповідності вимогам до освітніх програм. Одним із головних джерел отримання інформації є спілкування із стейкхолдерами.

Стейкхолдер (англ. Stakeholders) - зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність. Іноді їх називають групами інтересів або групами впливу [3].

Збір інформації та формування звіту проводить акредитаційна група, що формується з 3 осіб (включаючи одного студента). У разі

одночасної акредитації двох чи більше освітніх програм у межах однієї спеціальності або міждисциплінарних освітніх програм склад експертної групи може бути розширений, але не більше ніж на одного експерта для одної програми.

Важливо пам'ятати, що експертна група не приймає рішення, а тільки формує звіт з перевірки. Важливим завданням для експертної групи є консультативна функція. Після формування звіту про результати акредитаційної експертизи, справу розглядає її галузева експертна рада. Рішення про акредитацію приймається на засіданні Національного агентства. Так, протягом листопада-грудня 2019 р. Національним агентством було розглянуто акредитаційні справи зі 165 освітніх програм, з них: 103 програми отримали акредитацію на 5 років, 2 з них — з визначенням «зразкова»; 39 освітніх програм отримали «умовну» акредитацію терміном на один рік, одну програму не акредитовано; три освітні програми було направлено на повторну експертизу; 19 акредитаційних справ повернуто в ГЕР для уточнення.

Станом на жовтень 2020 року в реєстрі НАЗЯВО зареєстровано 2533 експертів з різних ЗВО(з них 1979 науково-педагогічних працівників та 554 здобувачів). Групи формуються таким чином, щоб виключити конфлікт інтересів [3].

Станом на 2020 рік враховуючи загальнонаціональні або локальних обмежувальні заходи, зумовлені епідеміологічною ситуацією (пандемією коронавірусу SARS-CoV-2), з метою зменшення особистого контакту між учасниками акредитаційних експертиз з одночасним забезпеченням вчасного проведення акредитацій освітніх програм карантинні обмеження, акредитації проводяться дистанційно з використанням технічних засобів відеозв'язку.

Отже, акредитація освітніх програм є важливою як для вищої освіти, так і для стейкхолдерів. Експерти після перевірки надають рекомендації задля покращення освітніх програм та надання освіти. Національне агентство проводить акредитації навіть в умовах пандемії дистанційно та піклується про освіту не дивлячись на проблеми сьогодення.

Література:

1. Наказ Міністерства освіти і науки України №977 від 11.07.2019 р. «Положення про акредитацію освітніх програм» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text> (Дата звернення 07.10.2020р.)

2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Дата звернення 07.10.2020р.)

3. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL:<https://naqa.gov.ua/2020/03/%d1%82%d0%b8%d0%bc%d1%87>

%d0%b0%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9-
%d0%bf%d0%be%d1%80%d1%8f%d0%b4%d0%be%d0%ba-
%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d0
%bd%d1%8f-%d0%b0%d0%ba%d1%80%d0%b5%d0%b4/

4. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми.

URL:<https://naqa.gov.ua/%d1%80%d1%96%d1%88%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d1%96-%d0%bf%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f/>

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВТИ

Янченко Н.В.

Для навчання здобувачів з особливими освітніми потребами використовуються ті ж методи, що й для інших здобувачів, проте особливості їх психофізичного розвитку зумовлюють інші способи застосування цих методів. З урахуванням специфіки порушення добираються види наочності. Наприклад, для здобувачів зі зниженим зором словесно-наочні посібники друкуються великим шрифтом, для здобувачів з інтелектуальними порушеннями наочність конкретна, без абстрактних зображень і деталей, що відволікають від сприймання головного. Повідомлення інформації для здобувачів з порушеннями інтелекту, мовлення, слуху здійснюється повільніше з урахуванням уповільненості сприймання вербальної інформації. Для здобувачів з порушеннями пізнавальної діяльності надається більше часу для обдумування відповіді, а для здобувачів з порушеннями зору – для запису.

Педагогічні технології мають розроблятися в умовах інклюзивного простору, що передбачає:

- участь педагогів і батьків у обговоренні та просуванні нормативно-правової основи інклюзивних процесів в освіті та соціальному середовищі;

- популяризацію позитивних змін та успіхів студентів з особливими потребами в освітньому процесі;

- розробку критеріїв стимулювання творчих знахідок педагога у професійній діяльності в умовах інклюзивного освітнього простору;

- обґрунтування і впровадження дидактичної моделі формування інклюзивної готовності та інклюзивної компетентності майбутніх вчителів, педагогів-психологів, учителів-дефектологів, соціальних педагогів;

- розробку змісту і проведення тематичних курсів підвищення кваліфікації для педагогічних працівників установ освіти з метою оволодіння ними реальними прийомами роботи та здійснення соціально-професійного партнерства в інклюзивному освітньому просторі;
- створення методики діагностики та моніторингу інклюзивності освітнього простору, що включає всіх суб'єктів освітньої інклюзії;
- доведення нормативної правової основи інклюзивних процесів в освіті до відома всіх зацікавлених суб'єктів і їхнє чітке виконання;
- системну роботу щодо посилення розуміння ролі соціалізації всіх студентів як основного завдання освітнього процесу ВНЗ;
- проведення системи заходів (семінари, тренінги, зустрічі, інформаційні кампанії) з формування позитивного іміджу осіб з інвалідністю в умовах інклюзивної освіти;
- позиціонування ролі батьківської громади як повноправного учасника інклюзивного освітнього простору;
- залучення засобів масової інформації до популяризації ідей і переваг інклюзивних підходів і практик в освіті.

Створення інклюзивного освітнього середовища забезпечує також чітка робота психологічної служби з попередження конфліктів, які можуть виникнути в студентському колективі; створення клубів за інтересами, у тому числі і спортивних, у яких можуть брати участь студенти з інвалідністю; організація системи внутрішньовузівської соціально-педагогічної самопомоги (волонтерства та тьюторства); розширення та поглиблення соціального досвіду через участь студентів з особливими потребами у походах історичними та культурними місцями регіону, організації та самоорганізації змістовного дозвілля. Особливо велике значення у створенні інклюзивного освітнього простору ВНЗ відіграє посилення взаємодії студентів через залучення до спільних виховних заходів, впровадження волонтерських ініціатив.

Література:

1. Астоянц М.С. Социальная инклюзия: попытка концептуализации и операционализации понятия. URL: http://pi.sfedu.ru/rspu/science/grants/social_orphanry/lzvestiya_UFY_12.doc
2. Бондар В. Освіта дітей з особливими потребами : пошуки та перспективи URL: refsmarket.com.ua/moreinfo.php?diplomID=20644.
3. Інвалідність та суспільство: [навчальний посібник]; (Серія 448 навчальних матеріалів українсько-канадського проекту „Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні”) / [Л. Байда, О. Красюкова-Енс, С. Буров та ін.]; заг. ред. : Л. Байда, О. Красюкова-Енс. К., 2011. 188 с.
4. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: [навч.- метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Н.З. Софій, Ю.М. Найда та ін.]; за заг. ред. Л.І. Даниленко. К.: ФОП П.М. Придатченко, 2007. 128 с.

5. Інтеграція молоді з обмеженими фізичними можливостями в суспільство: громадсько-правові, соціально-психологічні та інформаційно-технологічні аспекти: [методичний посібник] /Є.А. Клопота, В. Г. Бондаренко, О. А. Клопота та ін. – Запоріжжя, 2008. – 114 с.

ВІДОМОСТІ ПРО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Аванесова Ніна Едуардівна – професор, завідувач кафедри менеджменту та публічного адміністрування Харківського національного університету будівництва та архітектури, доктор економічних наук.

Аксьонова Ірина Вікторівна – доцент кафедри статистики і економічного прогнозування, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, кандидат економічних наук.

Афанасьєва Тетяна Володимирівна – спеціаліст вищої категорії, викладач Харківського торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету.

Бабко Наталя Миколаївна – доцент кафедри економіки та маркетингу Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, кандидат економічних наук.

Белікова Тетяна Вікторівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Блага Вікторія Вікторівна – доцент кафедри економіки і підприємництва Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, кандидат економічних наук.

Благой Віталій Валерійович – доцент кафедри економіки Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Вінниченко Олена Вікторівна - доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Временко Людмила Василівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Горбенко Ганна Олександрівна спеціаліст II категорії, викладач. Харківського торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету.

Гранько Катерина Борисівна – викладач кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури.

Громакова Вікторія Владиславівна – експерт з акредитації освітніх програм Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Докуніна Катерина Ігорівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Дячук Андрій Олександрович – доцент кафедри екології та біологічної освіти Хмельницького національного університету, кандидат педагогічних наук.

Золотухіна Олена Олександрівна - спеціаліст вищої категорії, викладач Харківського торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету.

Карпенко Владислава Валентинівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Колеїдіна Катерина Олександрівна – інженер 2 категорії кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Кондратенко Діана Володимирівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Колодяжна Тетяна Вікторівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Крайник Олеся Вікторівна - студентка факультету економіки та менеджменту Харківського національного університету будівництва та архітектури.

Лісняк Андрій Анатолійович – доцент, начальник кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України, кандидат технічних наук.

Марченко Ольга Василівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Ніколаєнко-Ломакіна Алла Миколаївна - спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Харківського торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету.

Петриквіа Ольга Станіславівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Полюк Аліна Миколаївна – студентка Хмельницького національного університету.

Попова Лілія Миколаївна – професор кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук, доктор юридичних наук.

Солодовнік Олеся Олександрівна – професор кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, доктор економічних наук.

Сокол Сергій Володимирович – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Тесліцька Галина Іллівна – асистент кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, кандидат філологічних наук.

Тохтамиш Тетяна Олександрівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Шептуха Олена Михайлівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Ягольницький Олександр Андрійович – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Янченко Наталія Вікторівна – доцент кафедри економіки Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

Матеріали всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

15 жовтня 2020 р.

Відповідальний за випуск: проф. Успенко В.І.

Комп'ютерне редагування: Докуніна К.І.